

গ্রন্থপঞ্জী

গ্ৰন্থপঞ্জী

মুখ্য উৎস

আলোচনী :

- ◆ ডেকা, হৰেকৃষ্ণ (সম্পা.)। *গৰীয়সী*। গুৱাহাটী : সাহিত্য প্ৰকাশ। ছেপ্তেম্বৰ ২০০৬ সংখ্যাৰ পৰা ফেব্ৰুৱাৰী ২০০৯ সংখ্যা।
- ◆ বৰা, লক্ষ্মীনন্দন (সম্পা.)। *গৰীয়সী*। গুৱাহাটী : সাহিত্য প্ৰকাশ। মে' ২০০৯ সংখ্যাৰ পৰা ডিচেম্বৰ ২০১০ সংখ্যা।
- ◆ শইকীয়া, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ (সম্পা.)। *গৰীয়সী*। গুৱাহাটী : সাহিত্য প্ৰকাশ। অক্টোবৰ ১৯৯৩ সংখ্যাৰ পৰা আগষ্ট ২০০৬ সংখ্যা।

মুদ্ৰিত গ্ৰন্থ :

- ◆ গোস্বামী, মামণি ৰয়ছম। *ছিন্নমস্তাৰ মানুহটো*। গুৱাহাটী : চন্দ্ৰপ্ৰকাশ। তৃতীয় সংস্কৰণ। ২০১১। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। *দস্তাবেজৰ নতুন পৃষ্ঠা*। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিচেম্বৰ ২০০৭। মুদ্ৰিত।
- ◆ চৌধুৰী, মেদিনী। *ফাগুনত আজাৰ ফুল*। গুৱাহাটী : বাণী মন্দিৰ। ২০০৭। মুদ্ৰিত।
- ◆ চৌধুৰী, ৰীতা। *মায়াবৃত্ত*। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। অষ্টম প্ৰকাশ। জানুৱাৰী ২০২২। মুদ্ৰিত।
- ◆ দাস, দেৱব্ৰত। *ধূসৰতাৰ কাব্য*। গুৱাহাটী : বনলতা। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। আগষ্ট ২০১৭। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰগোহাঞি, নিৰুপমা। *অগ্ৰগামিনী*। গুৱাহাটী : ষ্টুডেন্টচ্ ষ্ট'ৰ্চ। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। নৱেম্বৰ ২০২২। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰমুদৈ, পূৰ্বী। *গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব*। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। প্ৰথম প্ৰকাশ। অক্টোবৰ ১৯৯৯। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। *পৰম পূজনীয় আৰু দুখন উপন্যাসিকা*। ডিব্ৰুগড় : বনলতা। প্ৰথম প্ৰকাশ। নৱেম্বৰ ২০০৩। মুদ্ৰিত।

- ◆ বৰা, ধ্ৰুৱজ্যোতি। অৰ্থা গুৱাহাটী : পূৰ্বায়ণ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিচেম্বৰ ২০২১।
মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। আজাৰ। গুৱাহাটী : বনলতা। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। ডিচেম্বৰ ২০১৭। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। কালান্তৰৰ গদ্য। গুৱাহাটী : পূৰ্বায়ণ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিচেম্বৰ ২০২১।
মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰা, লক্ষ্মীনন্দন। কায়কল্প। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। ২০১০। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। গতি মতি ভকতি। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। প্ৰথম সংস্কৰণ। ২০১০।
মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। সেই গুণনিধি। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন। চতুৰ্থ সংস্কৰণ। ২০১৩।
মুদ্ৰিত।
- ◆ শইকীয়া, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ। তোৰে মোৰে আলোকৰে যাত্ৰা। গুৱাহাটী : সাহিত্য প্ৰকাশ
(দুয়োখণ্ড একত্ৰে)। প্ৰথম প্ৰকাশ। ডিচেম্বৰ ১৯৯৯। মুদ্ৰিত।
- ◆ শৰ্মা, অৰুণ। সংকল্প। গুৱাহাটী : জাৰ্ণাল এম্পৰিয়াম। প্ৰথম সংস্কৰণ। আগষ্ট
২০০৮। মুদ্ৰিত।

প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থ :

অসমীয়া :

- ◆ কটকী, প্ৰফুল্ল। ক্ৰমবিকাশত অসমীয়া কথাশৈলী। গুৱাহাটী : বীণা লাইব্ৰেৰী, প্ৰথম
প্ৰকাশ। ১৯৭৯। মুদ্ৰিত।
- ◆ কলিতা, চুমী। আধুনিক অসমীয়া সৃষ্টিশীল গদ্যৰীতিৰ ধাৰাঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক
অধ্যয়ন। গুৱাহাটী : প্ৰতিশ্ৰুতি প্ৰকাশন। প্ৰথম সংস্কৰণ। ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ◆ কলিতা, নিৰঞ্জন। অসমীয়া জীৱনভিত্তিক উপন্যাস : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন।
গুৱাহাটী। বাণী মন্দিৰ। প্ৰথম সংস্কৰণ। ২০০৯। মুদ্ৰিত।
- ◆ কোঁৱৰ, অৰ্পণা। আধুনিক অসমীয়া গদ্যশৈলী। ডিব্ৰুগড় : বনলতা। প্ৰথম প্ৰকাশ।
২০১৬। মুদ্ৰিত।

- ◆ ——— । *ভাষাবিজ্ঞান উপক্রমণিকা*। ডিব্ৰুগড় : বনলতা । পঞ্চম সংস্কৰণ । ২০১৬ ।
মুদ্ৰিত ।
- ◆ গোস্বামী, উপেন্দ্ৰনাথ । *অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱ সমৃদ্ধি আৰু বিকাশ*। গুৱাহাটী । বৰুৱা
এজেণ্টি । ১৯৯১ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ——— । *অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ*। গুৱাহাটী : মণি মাণিক প্ৰকাশ । পঞ্চম প্ৰকাশ ।
১৯৯৭ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ——— । *অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপ-কথা*। গুৱাহাটী : নিউ বুক ষ্টল । প্ৰথম প্ৰকাশ ।
১৯৭৪ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ——— । *ভাষাবিজ্ঞান*। গুৱাহাটী : নিউ বুক ষ্টল । চতুৰ্থ সংস্কৰণ । ১৯৮২ ।
মুদ্ৰিত ।
- ◆ গোস্বামী, গোলকচন্দ্ৰ । *অসমীয়া ব্যাকৰণৰ মৌলিক বিচাৰ*। গুৱাহাটী : বীণা
লাইব্ৰেৰী । দ্বিতীয় সংস্কৰণ । ১৯৯০ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ——— । *ধ্বনিবিজ্ঞানৰ ভূমিকা*। গুৱাহাটী : বীণা লাইব্ৰেৰী । ১৯৮৫ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ গোস্বামী, দীনেশ চন্দ্ৰ (মুখ্য সম্পা.) । *শৰাইঘাট অভিধান*। গুৱাহাটী : শৰাইঘাট
প্ৰকাশন । চতুৰ্থ মুদ্ৰণ । ২০১৩ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা.) । *এশ বছৰ অসমীয়া উপন্যাস*। গুৱাহাটী : জ্যোতি
প্ৰকাশন । প্ৰথম প্ৰকাশ । ২০০০ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ ডেকা, ডেইজী ৰাণী (সম্পা.) । *সাম্প্ৰতিক অসমীয়া সাহিত্যৰ অধ্যয়ন*। গুৱাহাটী :
পূৰ্বায়ণ প্ৰকাশন । প্ৰথম প্ৰকাশ । জুন ২০০৩ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ দত্ত, জয়ন্ত আৰু শইকীয়া গীতাত্মী (সম্পা.) । *একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া
উপন্যাস*। গুৱাহাটী : অসম বুক ট্ৰাষ্ট । প্ৰথম প্ৰকাশ । জানুৱাৰী ২০২০ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ দত্তবৰুৱা, ফণীন্দ্ৰ নাৰায়ণ । *আধুনিক ভাষাবিজ্ঞান পৰিচয়*। ডিব্ৰুগড় : বনলতা ।
২০০৬ । মুদ্ৰিত ।
- ◆ দাস, ৰঞ্জিত । *চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়াৰ মণিদীপৰ পৰা গৰীয়সীলৈ*। গুৱাহাটী : পৃথিৱী
প্ৰকাশন । প্ৰথম প্ৰকাশ । ২০১৬ । মুদ্ৰিত ।

- ◆ দাস, শোণিত বিজয় আৰু দেউৰী, মিহিৰ (সম্পা.)। *চন্দ্ৰপ্ৰসাদ*। গুৱাহাটী : সৰ্বিনয় পাব্লিকেশ্যন। প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৯
- ◆ দেৱী, ইন্দু প্ৰভা আৰু দেৱী অনু ৰাণী (সম্পা.)। *অসমীয়া উপন্যাস : উন্মেষ আৰু বিকাশ*। গুৱাহাটী : পূৰ্বাঞ্চল প্ৰকাশ। প্ৰথম প্ৰকাশ। মাৰ্চ ২০২১। মুদ্ৰিত।
- ◆ দেৱী, অনু ৰাণী আৰু শৰ্মা, অৰ্ণৱ (সম্পা.)। *বিৱৰ্তনৰ ৰূপৰেখাত অসমীয়া চুটিগল্প*। গুৱাহাটী : পূৰ্বাঞ্চল প্ৰকাশ। প্ৰথম প্ৰকাশ। মে' ২০০৪। মুদ্ৰিত।
- ◆ পাটগিৰী, দীপ্তি ফুকন। *ভাষাতত্ত্ব*। গুৱাহাটী : বনলতা। ১৯৯১। মুদ্ৰিত।
- ◆ ——— (সম্পা.)। *ভাষাতত্ত্বৰ বিচিত্ৰ কথা*। বোকাখাত : অসম সাহিত্য সভাৰ দ্বিষষ্টিতম অধিবেশন। ২৪ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৯৬। মুদ্ৰিত।
- ◆ পাঠক, ৰমেশ। *উপভাষাবিজ্ঞানৰ ভূমিকা*। গুৱাহাটী : অশোক বুক ষ্টল। তৃতীয় সংস্কৰণ। ২০১৩। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। *ভাষাবিজ্ঞানৰ ভূমিকা*। গুৱাহাটী : অসম অকাডেমিক চেণ্টাৰ। ২০০০। মুদ্ৰিত।
- ◆ ফুকন, প্ৰসন্ন কুমাৰ। *অসমৰ সংবাদপত্ৰৰ সমীক্ষাত্মক অধ্যয়ন*। দেৰগাঁও : মধু প্ৰকাশ। তৃতীয় প্ৰকাশ। ১৯৯৬। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰকটকী, উপেন্দ্ৰ। *আন্দোলন আলোচনী আৰু ব্যক্তি*। গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন পৰিষদ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.)। *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড)*। গুৱাহাটী : আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা। প্ৰথম প্ৰকাশ। ১৯৯৩। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰকটকী, উপেন্দ্ৰ। *আন্দোলন আলোচনী আৰু ব্যক্তি*। গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন পৰিষদ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.)। *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড)*। গুৱাহাটী : আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা- সংস্কৃতি সংস্থা। প্ৰথম প্ৰকাশ। ১৯৯৩। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। *গৱেষণাৰ প্ৰণালী তত্ত্ব*। ডিব্ৰুগড় : বনলতা। বনলতা সংস্কৰণ। ২০০৯। মুদ্ৰিত।

- ◆ বৰুৱা, প্ৰদীপ। আধুনিক অসমীয়া উপন্যাসৰ শিল্পৰীতি। যোৰহাট : বেদকণ্ঠ।
দ্বিতীয় প্ৰকাশ। ২০০৯। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ। উপন্যাস। ডিব্ৰুগড় : বনলতা। প্ৰথম প্ৰকাশ। ১৯৮৩। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ। অসমৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতি। নলবাৰী : জাৰ্ণাল এম্পৰিয়াম।
পঞ্চম সংস্কৰণ। ১৯৮৫। মুদ্ৰিত।
- ◆ বৈশ্য, পৰেশ। অসমৰ বাতৰিকাকত আলোচনীৰ ইতিহাস (১৮৪৬-২০১৪)।
গুৱাহাটী : অসম পাবলিচিং কোম্পানী। প্ৰথম প্ৰকাশ। নৱেম্বৰ ২০১৪। মুদ্ৰিত।
- ◆ ভৰালী, বিভা। কামৰূপী শব্দকোষ। গুৱাহাটী : নিৰীক্ষণ প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ,
২০১২। মুদ্ৰিত।
- ◆ ভৰালী, শৈলেন। সংক. আৰু সম্পা.। অসমীয়া উপন্যাসৰ গতি-প্ৰকৃতি। গুৱাহাটী :
সাহিত্য অকাডেমি। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৪। মুদ্ৰিত।
- ◆ মিশ্ৰ, কৃষ্ণ কুমাৰ। প্ৰসংগ : উপন্যাস। গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন পৰিষদ। প্ৰথম
প্ৰকাশ। ২০০৮। মুদ্ৰিত।
- ◆ মেধি, কালিৰাম। অসমীয়া ব্যাকৰণ আৰু ভাষাতত্ত্ব। গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন
পৰিষদ। ১৯৭৮। মুদ্ৰিত।
- ◆ শইকীয়া, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ। অসমৰ বাতৰি কাকত আলোচনীৰ ডেবশ বছৰীয়া ইতিহাস।
গুৱাহাটী : অসমৰ বাতৰি কাকতৰ ডেবশ বছৰীয়া জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি,
১৯৯৮। মুদ্ৰিত।
- ◆ শইকীয়া, নগেন। গৱেষণা পদ্ধতি পৰিচয়। ডিব্ৰুগড় : বনলতা : প্ৰথম প্ৰকাশ।
১৯৯৬। মুদ্ৰিত।
- ◆ শইকীয়া বৰা, লীলাৱতী। অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপতত্ত্ব। গুৱাহাটী : বনলতা। তৃতীয়
সংস্কৰণ। ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ◆ ———। সাহিত্য আৰু সাহিত্যিকৰ ভাষা। গুৱাহাটী : ষ্টুডেন্টচ্ ষ্টৰচ্। প্ৰথম প্ৰকাশ।
২০০৭। মুদ্ৰিত।
- ◆ শৰ্মা, অনুৰাধা। শৈলী আৰু শৈলীবিজ্ঞান। গুৱাহাটী : নিনাদ গোষ্ঠী। দ্বিতীয়

প্রকাশ। ২০১২। মুদ্রিত।

- ◆ ———। *সমাজ আৰু ভাষা সমাজভাষাবিজ্ঞান পৰিচয়*। গুৱাহাটী : বান্ধৱ। দ্বিতীয় সংশোধিত সংস্কৰণ। মাৰ্চ ২০২০। মুদ্রিত।
- ◆ শৰ্মা উপেন্দ্ৰনাথ। *কবিতাৰ ভাষা আৰু অন্যান্য প্ৰবন্ধ*। ভবানী দেৱী প্ৰকাশন। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৫। মুদ্রিত।
- ◆ শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ। *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস*। গুৱাহাটী : ষ্টুডেন্টচ্ ষ্টৰ্ভচ্। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। ১৯৯৩। মুদ্রিত।
- ◆ শৰ্মা, হেমন্ত কুমাৰ। *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত*। গুৱাহাটী। বীণা লাইব্ৰেৰী। পঞ্চম সংস্কৰণ। ১৯৮৭। মুদ্রিত।

বাংলা :

- ◆ ভট্টাচাৰ্য, সুভাষ। *ভাষা ও শৈলী*। কলকাতা : বংগীয় সাহিত্য সংসদ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৬। মুদ্রিত।
- ◆ নায়ক, জীবেশ। *লোকসংস্কৃতিবিদ্যা ও লোকসাহিত্য*। কলকাতা : বংগীয় সাহিত্য সংসদ। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০০৬। মুদ্রিত।

ইংৰাজী :

- ◆ Boulton, Marjorie . *The Anatomy of Prose* . London : ROUTLEDGE & KEGAN PAUL LTD, Broadway House, 68- 74, Carter Lane . Fourth Impression . 1966. Published .
- ◆ Read, Herbert . *English Prose Style* . London : G. BELLS AND SONS, LTD.. Reprinted . September 1928 . Published .
- ◆ Turner, G.W. . *Stylistics* . Harmondsworth, Middlesex, England : Penguin Books Ltd . First Published. 1993. Published .

অপ্ৰকাশিত গৱেষণা গ্ৰন্থ :

এম.ফিল :

- ◆ চাংকাকতি, নিবেদিতা। একবিংশ শতিকাৰ সৃষ্টিশীল অসমীয়া গদ্যত ইংৰাজী শব্দ। ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০০৭।
- ◆ দেৱী, উৎপলা। বৰমুদৈৰ ইতিহাস-আশ্ৰয়ী উপন্যাস : এক সমীক্ষাত্মক অধ্যয়ন। ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, অসমীয়া বিভাগ। ২০১৩
- ◆ শৰ্মা, প্ৰণিতা। বিংশ শতিকাৰ শেষ দশকৰ 'প্ৰান্তিক'-'গৰীয়সী'ৰ চুটিগল্প (সামাজিক পৰিপ্ৰেক্ষ্য বিচাৰ)। ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০০৫।
- ◆ হাজৰিকা, পুষ্পাঞ্জলি। একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া সৃষ্টিশীল গদ্যত ভাষা-মিশ্ৰণ (Code-Mixing)। ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০১৫।

পিএইচ. ডি. :

- ◆ কলিতা, নিবেদিতা। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাসত লোক-সংস্কৃতিৰ উপাদান : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন। আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা আৰু সাহিত্য অধ্যয়ন বিভাগ। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়। ২০১৬।
- ◆ গগৈ, মানৱী। পূৰ্ববী বৰমুদৈৰ উপন্যাস : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন। আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা আৰু সাহিত্য অধ্যয়ন বিভাগ। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়। ২০১৭
- ◆ গোস্বামী, কুকিলা। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ উপন্যাসৰ পটভূমি : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, অসমীয়া বিভাগ। ২০২০।
- ◆ বৰুৱা, বিজু। বিংশ শতিকাৰ প্ৰথমাদৰ্ঘৰ অসমীয়া আলোচনীৰ ভাষা : এটি অধ্যয়ন (উষা, বাঁহী আৰু আৱাহনৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)। বড়োলেণ্ড বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০১৯।
- ◆ বৈৰাগী, ৰীতামণি। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ জীৱনকেন্দ্ৰিক উপন্যাসত ভাৰতীয় দাৰ্শনিক পৰম্পৰাৰ বিচাৰ। গুৱাহাটী, বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০১৬।

- ◆ হাজৰিকা, পুষ্পাঞ্জলি। একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া আলোচনীৰ ভাষা : ভাষা-
সংক্ৰমণ আৰু ভাষা মিশ্ৰণ। ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়। অসমীয়া বিভাগ। ২০২১।
- ◆ হাজৰিকা, বেণু। চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়াৰ জীৱন আৰু কৃতি। আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা
আৰু সাহিত্য অধ্যয়ন বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়। ২০১৬।

ISSN : 2347-7180

(A Bilingual Research Journal earlier Indexed in UGC-CARE List)

DOGO RANGSANG দগো বাংছাং

CHIEF EDITOR (HON.)
EDITORS (HON.)

: Dr. Upen Rabha Hakacham
: Dr. Lalit Chandra Rabha
: Dr. Angshuman Das

মুখ্য সম্পাদক (অবৈতনিক)
সম্পাদকদ্বয় (অবৈতনিক)

: ড° উপেন বাভা হাকাচাম
: ড° ললিত চন্দ্র বাভা
: ড° অংশুমান দাস

Research Journal, Vol.: XI
Issue: XXIII :: April, 2024

গবেষণা পত্রিকা, একাদশ বছর
ত্রয়বিংশ সংখ্যা, এপ্রিল, ২০২৪

সূচীপত্ৰ

CONTENT

অসমীয়া বিভাগ :

- (১) লেখকৰ সমাজতত্ত্ব অধ্যয়নত অপাবৰ্তন পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ
● শচীন শৰ্মা ● ড° নীৰাজনা মহন্ত বেজবৰা/০১
- (২) টিহু-বজালী অঞ্চলত প্ৰচলিত বিবাহৰ নাৰী কেন্দ্ৰিক গীত-মাত : এটি অধ্যয়ন
● হীৰেন দাস/১২
- (৩) অসমীয়া বিয়ানামত নাৰী মনৰ স্বৰূপ
● ড° কল্পনা পাঠক তালুকদাৰ/১৭
- (৪) পাকিস্তানৰ গৃহ-যুদ্ধ (১৯৭১) আৰু যুদ্ধৰ বলি হোৱা নাৰীৰ মানসিক স্বাস্থ্য : এটি
বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
● অজিৎ কলিতা/২২
- (৫) টাই ফাকেসকলৰ বয়ন-শিল্প
● ড° ইলোৰাধা শইকীয়া/৩১
- (৬) লিশ্বু ভাষা : এক ভাষাতাত্ত্বিক পৰিচয়
● মায়া দেৱী চুৰ্বা ● ড° নিভা ৰাণী ফুকন/৩৮
- (৭) অসমীয়া ভাষী মিচিংসকল : এটি পৰিচয়
● তৰুণ লইং ● ড° বিজয় কুমাৰ শৰ্মা/৪৬
- (৮) লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ 'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসৰ ভাষা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
● কংকন তালুকদাৰ ● চুমী কলিতা/৫৪
- (৯) গগন চন্দ্ৰ অধিকাৰীৰ শিশু কবিতা : এক ভাষিক বিশ্লেষণ
● ড° দীপ্তি ফুকন পাটগিৰি ● নীলাক্ষি দাস/৬৫
- (১০) মিচিংসকলৰ নামঘৰ নিৰ্মাণৰ স্বৰূপ আৰু নামঘৰত অনুষ্ঠিত আচাৰ-অনুষ্ঠান
● ৰাজু বেগন/৭৩

লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ 'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসৰ ভাষা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

● কংকন তালুকদাৰ

গবেষক ছাত্ৰ, অসমীয়া বিভাগ, বড়োলেণ্ড বিশ্ববিদ্যালয়।

E-mail: kangkantalukdar2022@gmail.com, ফোন : ৮৪৮৬১৬১৮৯৫

● ড° চুমী কলিতা

সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, বড়োলেণ্ড বিশ্ববিদ্যালয়।

E-mail: drsumi0000@gmail.com, ফোন : ৮৭২৩০৪৭৪৯৩

সংক্ষিপ্তসাৰ : ৩০ খনতকৈ অধিক উপন্যাস বচনাৰ মাজেৰে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনক সমৃদ্ধ কৰি থৈ যোৱা লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ এখন আকৰ্ষণীয় উপন্যাস হৈছে - 'গতি মতি ভকতি'। উপন্যাসখন আৰম্ভণিতে চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া সম্পাদিত 'গৰীয়সী' আলোচনীখনৰ পাতত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ পাইছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত পূৰ্ণাংগ গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশিত হয়। বৰপেটা সত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাপক সত্ৰাধিকাৰ মথুৰা দাস বুঢ়া আতাৰ জীৱন পৰিক্ৰমাক কেন্দ্ৰ কৰি ৰচিত উপন্যাসখনক জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ শাৰীত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰি। উপন্যাসখনত মথুৰা দাস বুঢ়া আতাৰ জন্ম, শিক্ষা গ্ৰহণ, পাণি গ্ৰহণ, আৰম্ভণিতে চৈতন্য ধৰ্মত দীক্ষিত হোৱা গোপাল বৰুৱাৰ মাধৱদেৱৰ ওচৰত শৰণ আৰু মথুৰা দাস বুঢ়া আতা নামেৰে পৰিচিত আৰু শেষত এই সত্ৰতেই মহাপ্ৰয়াণলৈকে জীৱনৰ দীঘলীয়া পৰিক্ৰমা কম পৰিসৰতেই সাৱলীল ৰূপত উপন্যাসখনত দাঙি ধৰিছে। মধ্যযুগীয় ধৰ্মীয় সমাজ জীৱনৰ পটভূমিত ৰচিত উপন্যাসখনৰ ভাষা বিভিন্ন বৈশিষ্ট্যৰে সমৃদ্ধ। চুটি চুটি বাক্য, পৰিমিত শব্দ, স্পষ্ট আৰু সহজে বোধগম্য ভাষাৰ প্ৰয়োগ আদিৰে উপন্যাসিকে উপন্যাসখনক গঢ় দিয়াৰ প্ৰযত্ন পৰিলক্ষিত হয়।

বীজ শব্দ : নিভাঁজ, লয়যুক্ত, অলংকাৰ, জীৱনীমূলক উপন্যাস, উপমা।

পৰিচয় :

কুৰি শতিকাৰ ষাঠিৰ দশকত ঔপন্যাসিক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা লক্ষ্মীনন্দন বৰাই তিনিকুৰিতকৈও অধিক গ্ৰন্থ প্ৰকাশেৰে অসমীয়া সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰিছে। সামাজিক, ৰাজনৈতিক, আঞ্চলিক আদি নানা বিষয়েৰে বিধৌত গল্প আৰু উপন্যাসৰ স্ৰষ্টা লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ অনবদ্য অৱদান হৈছে শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱ, মথুৰা দাস বুঢ়া আতা আদিৰ জীৱন আৰু কৰ্মক আধাৰস্বৰূপে লৈ ৰচনা কৰা জীৱনীমূলক উপন্যাসসমগ্ৰ। জীৱনীমূলক উপন্যাস এনে এক উপন্যাস য'ত কোনো এক বিশেষ ব্যক্তিৰ জীৱনচক্ৰৰ ঘটনাবলী, কৰ্মৰাজি আদিক মূল্যাংকন তথা উপজীব্য হিচাপে লৈ উপন্যাসখন ৰচিত হয়। জীৱনীমূলক উপন্যাস সম্পৰ্কে মত পাওঁ এনেদৰে— "এনে কিছুমান ব্যক্তি আছে যাৰ জীৱন সামাজিক উপন্যাসৰ সৰ্বোৎকৃষ্ট আদৰ্শাত্মক কল্পনাৰে গঢ়া নায়ক বা নায়িকাতকৈ কোনো গুণেই কম চাঞ্চল্যকৰ নহয়। সেই ব্যক্তিৰ জীৱনে নায়কোচিত গুণেৰে সমৃদ্ধ হৈ ঔপন্যাসিকৰ মনত আলোড়ন তোলে। মানুহৰ হেজাৰ-বিজাৰ স্বপ্ন আৰু কৰ্মসংগ্ৰামৰ অবাৰিত গতিধাৰাই জন্ম দিছে উত্থানৰ ভেঁটিত আধুনিক সভ্যতাক। মানবীয় দৃষ্টিৰে উলাই কৰিব নোৱাৰা জীৱনৰ যিবোৰ সমস্যা-সংঘাতৰ ধাৰাল অস্ত্ৰৰ আঘাতত মানৱাত্মা বাৰে বাৰে লুপ্তিত হ'ব লগা হয়, তেনেবোৰ

চিত্ৰাৰ দ্বাৰাই আজিৰ উপন্যাস পৰিপূৰ্ণ হৈছে। জীৱন্ত সংঘাতমুখৰ কাহিনীতহে প্ৰকৃত জীৱন বস থাকিব পাৰে। চিত্ৰ চঞ্চল কৰি তোলা কল্পনাসৰ্বস্ব বোমাধৰসে মানুহক কেবল আমোদহে যোগায় -উপলব্ধিৰ শিক্ষা দিব নোৱাৰে। এই সৃষ্টি চেতনাই লেখকৰ বাস্তৱমুখী জীৱন বস-জিজ্ঞাসাক স্পষ্ট আৰু পৰিণত ৰূপ দিয়ে বুলি ক'ব পাৰি- যাৰ নাম জীৱনভিত্তিক উপন্যাস।”^১ অসমীয়া জীৱনীভিত্তিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত বৰাৰ ‘যাকেৰি নাহিকে উপাম’ (১৯৯৩), সেই গুণনিধি (১৯৯৭), ‘যৈচন গগন বিয়াপি’ (২০১০), ‘গতি মতি ভকতি’ (২০১০) আদি শক্তিশালী সংযোজন। আমাৰ গবেষণা পত্ৰত তেওঁৰ ‘গতি মতি ভকতি’ উপন্যাসৰ ভাষাশৈলী সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হ’ব।

গবেষণাৰ উদ্দেশ্য :

‘গতি মতি ভকতি’ৰ ভাষাশৈলী’ শীৰ্ষক গবেষণা পত্ৰ ৰচনাৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হ’ল—

- ১। উপন্যাস ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত ভাষাৰ গুৰুত্ব আৰু নিৰ্বাচিত উপন্যাসত সেই গুৰুত্ব কিমানখিনি প্ৰভাৱশালী হৈছে তাক বিচাৰ কৰা।
- ২। আঞ্চলিক, সামাজিক ৰাজনৈতিক আদি বিভিন্ন ধাৰাৰ উপন্যাসৰ পৰা জীৱনীভিত্তিক উপন্যাসৰ ভাষাশৈলী কিমানদূৰ পৃথক, তাক বিচাৰ কৰা।
- ৩। অসমীয়া ভাষাৰ জতুৰা ৰূপটোৱে নিৰ্বাচিত উপন্যাসিকক কিমানদূৰ প্ৰভাৱিত কৰিছে আৰু সেই প্ৰভাৱৰ প্ৰতিফলন নিৰ্বাচিত উপন্যাসত কিদৰে পৰিলক্ষিত হৈছে তাক বিচাৰ কৰা।

গবেষণা পদ্ধতি :

আমাৰ গবেষণাত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অবলম্বন কৰা হ’ব।

গবেষণাৰ সমল :

গবেষণাৰ মুখ্য সমল হ’ল ধাৰাবাহিকভাৱে ‘গৰীয়সী’ত প্ৰকাশিত আৰু ২০১০ চনত গ্ৰন্থাকাৰে প্ৰকাশিত ‘গতি মতি ভকতি’ উপন্যাসখন। গৌণ সমলৰূপে ভাষা আৰু ব্যাকৰণ বিষয়ক বিভিন্ন গ্ৰন্থ অধ্যয়ন কৰা হ’ব।

‘গতি মতি ভকতি’ৰ কাহিনী আৰু বিষয়বস্তু :

‘গতি মতি ভকতি’ উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগ সোতৰশ শতিকাৰ। মূল চৰিত্ৰ গোপাল আতা। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ একান্ত অনুগামী গোপাল আতাই অসমত নামধৰ্মৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত গুৰু দুজনাৰ পথেৰেই বাট বুলিছিল। কিন্তু এইগৰাকী বৈষ্ণৱ গুৰুৰ জীৱন সম্পৰ্কে বিশেষ তথ্য কতো পাবলৈ নাই। কঠোৰ পৰিশ্ৰম আৰু নেবানেপেৰা অধ্যয়নেৰে লক্ষ্মীনন্দন বৰাই এনে এজন ব্যক্তিৰ জীৱন প্ৰবাহক জুমুঠিৰূপে লৈ ‘গতি মতি ভকতি’ৰ দৰে এখন নাতিদীৰ্ঘ উপন্যাস ৰচনা কৰিছে। অৱশ্যে শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আৰু মথুৰাদাস আতাৰ জীৱনক লৈ বৰাই ৰচনা কৰা পূৰ্বৱৰ্তী ‘যাকেৰি নাহিকে উপাম’, ‘সেই গুণনিধি’ আৰু ‘যৈচন গগন বিয়াপি’ৰ ৰচনাকালত কৰা বিস্তৰ অধ্যয়নে ‘গতি মতি ভকতি’ৰ ৰচনাত বিশেষকৈ মুখ্য তথ্যসমগ্ৰৰ সংগ্ৰহত লেখকক সহায় কৰিছে বুলি ভবাৰ অৱকাশ আছে।

ধনে-ধানে মানে-সম্ভ্ৰমে আঢ়ৱন্ত শ্ৰীৰায় বৰুৱা (ঔপন্যাসিকে তেওঁক চিৰাই বৰুৱা বুলি সম্বোধন কৰিছে। ইয়াকো ভাষাৰ এক বিশেষত্ব বুলি ক’ব পাৰি।) ৰ যোগ্য পুতেক বিৰাই আৰু বিৰাইৰ পুতেক বিৰিঞ্চি। বিৰিঞ্চি বৰুৱাৰ পুতেক আছিল বিৰোচন। বিৰোচনৰ পুত্ৰ বিৰূপাক্ষ। বিৰূপাক্ষৰ পুত্ৰ বীৰসাদ বৰুৱা। এই বীৰসাদ বৰুৱাৰে পুত্ৰ হ’ল আমাৰ আলোচ্য উপন্যাসৰ নায়ক গোপাল বৰুৱা। তেওঁৰ জন্ম ১৪১২ শকত। জন্মতে গোপালে নানানটা গুণ লৈ জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল। ঔপন্যাসিকৰ ভাষাত গোপালৰ জন্মত ককাক বিৰূপাক্ষই পুত্ৰ বীৰসাদক কৈছিল— ‘বীৰসাদ, ভাগ্যৰ বলতহে এনে পুত্ৰ লাভ কৰিলি। ই জগৎ জিনিব; ই বৰ জনাজাত হ’ব। ইয়াৰ কৰ্মৰ বলত বহুত আতুৰে ভৱ বন্ধনত থাকিও শান্তি লভিব’।^২ ককায়ে কৰা এই ভৱিষ্যৎবাণী গোপালৰ ক্ষেত্ৰত শৈশৱৰ পৰাই ফলিয়াইছিল বুলি ক’ব পাৰি। পিতৃপ্ৰদত্ত ধন-সম্পদ, ঐশ্বৰ্য্য-বিভূতিৰ প্ৰতি গোপালৰ কোনো লিঙ্গা নাছিল। জীৱন-জগত আৰু বিশেষকৈ মানুহৰ দুখ-কষ্টৰ পৰিত্ৰাণ বিচাৰি কৌতূহলী গোপালে অ’ৰ পৰা ত’ত ঘূৰি ফুৰিছিল। এনেদৰে ঘূৰি ফুৰোঁতে প্ৰায় কৈশোৰকালতে তেওঁ ব্ৰাহ্মণ্যবাদৰ কুৰীতি আৰু পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ শঠতাৰ সৈতেও পৰিচিত হৈ ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ প্ৰতি আগ্ৰহ হেৰুৱাই পেলাইছিল। প্ৰথমতে ভায়েকহঁতক

বিয়া পাতি দি নিজে কিছু বিদ্যা শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিহে সংসাৰ বন্ধনত সোমাব বুলি ভাবি থাকোঁতেই জহনী বোগত গোপালে ঘৰে-ঘৰোৱাহে পিতৃ-মাতৃ-ভ্ৰাতৃ সবাকৈ হেৰুৱালে। বংশৰ বস্তু বুলিবলৈ তেওঁ অকলেহে জীয়াই থাকিল আৰু শোকত আচ্ছন্ন হৈ সংসাৰ ধৰ্মৰ প্ৰতি মোৰ হেৰুৱাই শাস্ত্ৰিৰ সন্ধানত ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। এই যাত্ৰাত তেওঁ অলেখ নতুন ঠাই দেখিলে, নতুন নতুন বন্ধু হ'ল। সময়ৰ লগে লগে কোনো-কোনোৰে তেওঁক এৰি নিজৰ জীৱনযাত্ৰা অভিমুখে ৰাওনা হ'ল আৰু কোনোৰে চিৰকাললৈ তেওঁৰ সহচৰ হৈ ব'ল। জন্মভূমি খনাকোকৰাৰ পৰা জীৱনৰ পৰম সত্যক বিচাৰি তেওঁ পোনতে চোমনিলৈ গ'ল। তাৰ পৰা ক্ৰমে কলিয়াবৰ, মিছামুখ, জলাহ, কাচলি, কুৰুৱা, পাতিদৰং আদি বিভিন্ন ঠাইলৈ তেওঁ তাঁতীকুছি পালেগৈ আৰু তাঁতীকুছিতে বিয়া বাক কৰাই এটি সন্তানৰ পিতৃ হ'ল। পোনতে চৈতন্যপন্থীয়া হৰি মিশ্ৰক গুৰু ভজা গোপাল তাঁতী শংকৰ-মাধৱৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰতি অনুৰক্ত হৈ শেষত বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰতে মনপ্ৰাণ সঁপি দিলে আৰু মথুৰাদাস বুঢ়া আতা নামেৰে জনাজাত হৈ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ গুৰি ধৰি থাকিল। চমুকৈ এইখিনিয়ে হ'ল 'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসখনৰ মূল বিষয়বস্তু।

'গতি মতি ভকতি'ৰ ভাষা :

'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগ আলোচনা কৰাৰ পিছত দেখা গ'ল যে এইখনি এখন জীৱনীমূলক উপন্যাস আৰু এই উপন্যাস ৰচনাৰ সময় আধুনিক হ'লেও উপন্যাসখনৰ পটভূমি কিন্তু যথেষ্ট পুৰণি আৰু ই বৈষ্ণৱ ধৰ্মীয় প্ৰেক্ষাপটত নিৰ্মিত। স্বাভাৱিকতেই শব্দ, বাক্যাৰ্থৰ প্ৰয়োগত এই উপন্যাসত যথেষ্ট পৰিমাণে ভকতীয়া ৰূপ দেখিবলৈ পোৱা যায়। তৎসম শব্দৰ প্ৰচুৰ প্ৰয়োগ উপন্যাসখনৰ ভাষাৰ এক উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। ঠায়ে ঠায়ে অৰ্ধতৎসম শব্দৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায় যদিও ব্যাপক নহয়। যুৰীয়া শব্দৰ সঘন প্ৰয়োগ আছে। পৰিমিত ৰূপত সন্ধি-সমাসযুক্ত শব্দৰ প্ৰয়োগো দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। অসমীয়া জতুৱা শব্দৰ অভিনৱ আৰু কৌশলী প্ৰয়োগ 'গতি মতি ভকতি'ৰ ভাষিক দিশৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সম্পদ। অসমীয়া লোকসমাজত সততে প্ৰচলিত প্ৰবাদ-পটন্তৰ, ফকৰা-যোজনা আদিৰ প্ৰয়োগো ঠায়ে ঠায়ে উপন্যাসখনিত দেখিবলৈ পোৱা যায়। শব্দসজ্জাৰ ক্ষেত্ৰত 'গতি মতি ভকতি'ত লক্ষ্য কৰিবলগীয়া এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান হ'ল প্ৰকৃতি আৰু সমাজ জীৱনৰ বৰ্ণনাত উপন্যাসিকে ব্যৱহাৰ কৰা খাটি অসমীয়া শব্দসমূহ। ফল-ফুল-গছ আদি বিষয়ক শব্দ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত উপন্যাসিকে মাধৱ কন্দলীৰ শব্দপ্ৰয়োগ ৰীতিক অনুসৰণ কৰিছে। যিবোৰ বৃষ্টি এতিয়াৰ অসমীয়া সমাজত হয়তো পাবলৈকেই দুৰূহ, তেনেবোৰ বৃষ্টিবাচক শব্দও উপন্যাসখনত দেখা যায়। এনেবোৰ শব্দৰ অধ্যয়নে উপন্যাসখনৰ ভাষিক বিশেষত্বক দাঙি ধৰাৰ লগতে সেই সময়ৰ সামাজিক জীৱন প্ৰবাহ সম্পৰ্কেও পাঠকক অৱগত কৰাব পাৰে। এনেধৰণৰ কেতবোৰ শব্দৰ উদাহৰণ তলত দাঙি ধৰা হ'ল—

- ক) ফল-ফুলবাচক শব্দ : শেৱালি, যুঁতি, নাহৰ, কাঞ্চন, কনকচম্পা, তগৰ, নয়নতৰা, বকুল, থেকেৰা, বেল, নাৰিকল ইত্যাদি।
- খ) শস্যবাচক শব্দ : লাহি ফৰমা, ফাফৰি, মঠঙা, মাহুঙটীয়া, নেঘেৰী ধান, কেৰোঁৱা ধান, মাটিমাহ, বুট, মণ্ড ইত্যাদি।
- গ) গছ-গছনিবাচক শব্দ : চোম, বকুল, নাগেশ্বৰ, বেল, আম, জামু, পাবলি, কদম, বিহলঙনি, এৰা, বৰগছ, কেঁহৰাজ, চেৰা, তামোল-পাণ, বগৰী, কঁঠাল, খেৰ, বেত, লাও ইত্যাদি।
- ঘ) জীৱ-জন্তু, পোক-পতংগ আৰু চৰাই-চিৰিকতিবাচক শব্দ : বাঘ, সিংহ, বৰটোকোলা, হৰিণা, ম'ৰা নিগনি, গুবৰুৱা, লালুকী, বনগাহৰি, কুকুৰনেচীয়া, হাতী, গাই, বলদ ইত্যাদি।
- ঙ) বৃষ্টিবাচক শব্দ : বনিয়া, সুতাৰ, কৰ্মকাৰ, কমাৰ, কুমাৰ, তেলী, কাটনী, হীড়া, চমাৰ, তাঁতী, শালৈ (মিঠাই প্ৰস্তুতকাৰক), মাহমৰীয়া, সোণাৰী, হালোৱা ইত্যাদি।
- চ) বাদ্যবাচক শব্দ : খোল-মৃদং, ডম্বৰু, ঢোল, বৰঢাক, ঢেপা, নেগেৰা, বৰতাল, পাতিতাল, মন্দিৰা, মঞ্জিৰা, কৰতাল ইত্যাদি।
- ছ) জাতিবাচক শব্দ : ব্ৰাহ্মণ, শূদ্ৰিৰ, যোগী, গোঁসাই, নদীয়াল, কায়স্থ, নাথ ইত্যাদি।

চতুৰ্দশ শতিকাৰ কবি মাধৱ কন্দলী, হেম সবস্বতী আদিয়ে তেওঁলোকৰ বচনাত এই জাতীয় শব্দৰ বিস্তৰ প্ৰয়োগ ঘটাই থৈ গৈছে। বিশেষতঃ মাধৱ কন্দলীৰ বামায়ণত প্ৰাপ্ত বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ শব্দ আৰু ব্যাকৰণগত বীতিতৈ লক্ষ্য কৰি সমালোচকসকলে যিদৰে এইখনি গ্ৰন্থক কেৱল সাহিত্যিক দিশৰ পৰাই নহয় ভাষাৰ ইতিহাসৰ পৰাও মহামূল্যবান বুলি মত প্ৰকাশ কৰি থৈ গৈছে, তেনেদৰেই লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ 'গতি মতি ভকতি'কো কেৱল সাহিত্যিক গুণআশ্ৰিত এখন উপন্যাসেই নুবুলি পূৰ্ণি অসমীয়া ভাষাৰ এখন ক্ষুদ্ৰ কিন্তু দুৰ্লভ শব্দ সংকলনো বুলিব পাৰি। প্ৰাচীন অসমীয়া কবি-সাহিত্যিকসকলৰ সাহিত্য অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত যে ঔপন্যাসিক বা বিশেষ পৰিশ্ৰমী আছিল সেই কথা এইধৰণৰ শব্দ নিৰ্বাচনৰ পৰাই বুজিব পাৰি। নহ'লে ২০১০ চনত প্ৰকাশিত এখন উপন্যাসত এনে বিস্তৰ ৰূপত ছয়-সাতশ বছৰ পূৰ্ণি সমাজ এখনক কেৱল ভাষাৰ জৰিয়তেই পাঠকৰ চক্ষুত মূৰ্তমান কৰি তোলাটো কিন্তু ইমান উজ্বল কথা নহয়।

নিৰ্ভাজ অসমীয়া আৰু ঔপভাষিক শব্দৰ বিস্তৃত প্ৰয়োগ 'গতি মতি ভকতি'ত দেখিবলৈ পোৱা যায়। বৰ্তমানৰ যুগ হৈছে বিজ্ঞানৰ যুগ, বিশ্বায়নৰ যুগ। তথ্য আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যিমান উন্নতি হৈছে সিমানই বৰ্তমানৰ নাগৰিকে অসমীয়া নিৰ্ভাজ জতুৱা শব্দবোৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰতি মনোযোগ কমাই দিছে। বিশেষতঃ ইংৰাজী ভাষাৰ আগ্ৰাসনে অলেখ খাটি অসমীয়া শব্দক পাহৰণিৰ গৰ্ভত পোত খুৱালে বুলিলেও অত্যাশ্ৰিত কৰা নহ'ব। এনে প্ৰেক্ষাপটত লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ আলোচ্য উপন্যাসখনিত প্ৰাপ্ত অলেখ ঔপভাষিক আৰু জতুৱা শব্দৰ সংৰক্ষণ এক জাতীয় দায়িত্ব আৰু সম্পদৰূপে পৰিগণিত হ'ব পাৰে বুলি আমাৰ বিশ্বাস। উপন্যাসখনিত প্ৰাপ্ত এনে অলেখ শব্দৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হ'ল—

গাখীৰতী, বিহলঙনি, জাগ, গচি, ভোজ, খাস্তাং, আকৈ, লৰক-ফৰক, হৰক-তৰক, ফাঁচজৰী, লকচা-বন, আউচি, পেঙুৰী, হৈ-পাক, জহনী, আমঠু, গৰা, বিসুচিকা, পচৰা, বৌটি, পেৰা, মাউৰ, হালিচা, জোৰবাতি, পুঙা, জোক, বাপু, ভিঠি, মৰা শ', কঠ, মাৰি-মৰক, হেনা-শ্চা, চৈ, খাইতেল, পানীপচা, মাৰনাও, বুকলি, পৰগনীয়া, পেৰা, হাক, অঙ্কলা, বিহান, ভুনি, কাজী, অভাগা, বাজ, ধুনতী, নিকাৰ, চৈলাং-বৈলাং, বহতিয়াৰ, আধি, বাহা, লান্দাচাৰ, পীৰা, দাঁতাল, ভোম, ভোদা, মধু, তোচক, বাওকা, টো, হেতা, কৰছ, তোলাং, মাউৰ, হাগনী, উছন ইত্যাদি।

যুৰীয়া শব্দৰ বহুল প্ৰয়োগ উপন্যাসখনিত পোৱা যায়। যুৰীয়া শব্দৰ ভিতৰতো অনুপ্ৰাস আৰু দ্বিৰুক্তি শব্দৰ প্ৰয়োগ বেছি। ঠায়ে ঠায়ে ধন্যাত্মক, প্ৰতিধন্যাত্মক শব্দও পোৱা গৈছে। কেতবোৰ উদাহৰণ—

ক) অনুৰূপ শব্দ : ধোৱা-কোৱা, জহনী-গহনী, যলৈ-তলৈ, মানুহ-দুহু, গা-পা, গাই-বাই, উধাই- মুধাই, খোৱা-বোৱা, ধৰ্ম-কৰ্ম, তৰা-নৰা আদি।

খ) দ্বিৰুক্তিবাচক শব্দ : পাগুলি-পাগুলি, বাটে-বাটে, ঘৰে-ঘৰে, বহাই বহাই, আঁটি আঁটি, দহাই দহাই, উদং উদং, খালি খালি, দলে দলে, লগে লগে, মাজে মাজে, ছোৱা ছোৱা, শ শ ইত্যাদি।

খুউব কম পৰিমাণে সংযুক্ত শব্দৰ প্ৰয়োগ উপন্যাসখনিত পোৱা গৈছে। সন্ধি-সমাসযুক্ত শব্দৰ প্ৰয়োগো ঠায়ে ঠায়ে আছে যদিও ইবোৰ একেবাৰে জটিল নহয়। সৰ্বসাধাৰণৰ পৰিচিত, তেনেই চিনাকি আৰু প্ৰাত্যহিক জীৱনত ব্যৱহৃত সংযুক্ত আৰু সন্ধি-সমাসযুক্ত শব্দৰ প্ৰয়োগহে উপন্যাসখনত দেখা যায়। কেতবোৰ উদাহৰণ—

ক) সংযুক্ত শব্দ : শ্ৰীকৃষ্ণচৈতন্য, হৰিনাৰায়ণ, সংসাৰধৰ্ম, আত্মগোপন, নিৰ্ভৰচিত্ত, কৰ্মব্যস্ত, কঠস্বৰ, আত্মচৈতন্য ইত্যাদি।

খ) সন্ধিযুক্ত আৰু সমাসবদ্ধ শব্দ : গৰু-ছাগলী, লিখা-পঢ়া, ভাত-কাপোৰ, কাৰ্যসিদ্ধি, পৰমার্থ, বাম-বাৰণ, মুচমতি, পৰমেশ্বৰ, হৰ্যনিদা, বনজুই, অক্ষয়বন্তি, কুলস্ত্ৰী, ত্ৰিভূৱন, দৈৱকীনন্দন, নৰতনু, সত্যবাণী, পৰমাত্মা, দেহেশ্বিয়, বিশ্বয়াভিভূত, বোধোদয় ইত্যাদি।

বৈয়াকৰ প্ৰেক্ষাপটত ৰচিত উপন্যাস হিচাপে স্বাভাৱিকভাৱেই তৎসম শব্দৰ যথেষ্ট প্ৰয়োগ উপন্যাসখনিত দেখা যায়। হিন্দু আৰু আৰবী-পাৰ্চী শব্দ দুই-একোটাও দৃষ্টিগোচৰ হৈছে। উদাহৰণ—

ক) তৎসম শব্দ : ধৰ্ম, কৰ্ম, পিতৃ, নক্ষত্ৰ, গ্ৰাস, উৎসৱ, ব্ৰহ্মা, সৃষ্টি, স্থিৰ, আস্থা, বহস্য, সংগী, বৈকুণ্ঠ, স্বৰ্গ, ইন্দ্ৰিয়, আত্মা ইত্যাদি।

- খ) অৰ্ধতৎসম শব্দ : গিয়ান, কিৰীতি, হৰিষ, পছন, বইমা, জনম, মুকতি, ধৰম পুইন, বৰবা, কৰম, উচাটন, শিচ, সুকয়, শতক, ধিয়ান ইত্যাদি।
- গ) আৰবী-পাৰ্চী শব্দ : বোজগাব, আজব-গজব, জোৰান, আফচোচ, কায়দা, বেটী, কাৰখানা, ঘাইল, হায়বান, পৌচায়, চাফচাফ, লায়েক, জৰবী ইত্যাদি।

এনেধৰণৰ ভিন্ন পৰ্যায়ৰ শব্দৰ প্ৰয়োগে 'গতি মতি ভকতি'ৰ ভাষাক সমৃদ্ধ কৰিছে। শব্দৰ ক্ষেত্ৰত উপন্যাসখনত আমি দেখা আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো হ'ল অসমীয়া ভাষাৰ বিশুদ্ধতা বন্ধাৰ প্ৰতি সততে যত্নশীল ঔপন্যাসিকৰ হৃদয়ত মাতৃভাষাৰ প্ৰতি স্থিত অফুৰন্ত প্ৰেম আৰু আনুগত্য। যি সময়ত লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ জন্ম হৈছিল আৰু যিখন সমাজ আৰু পৰিবেশত শৈশৱ-কৈশোৰ কটাই তেওঁ যৌৱনত ভৰি দিছিল, সেইখন সমাজৰ পৰা দৰাচলতে ইমান সহজে আমাৰ সুবদীসূৰীয়া মাতৃভাষাটোৰ সুগন্ধি হেৰাই যোৱা নাছিল। স্বাভাৱিকতেই আজিৰ দিনত তুলনাত লক্ষ্মীনন্দন বৰা আৰু তেওঁৰ সমসাময়িক বহুতো লেখক-সাহিত্যিকে অসমীয়া ভাষাৰ ছবছ প্ৰাচীন ৰূপটোৰ মাজত ডাঙৰ-দীঘল নহ'লেও জ্যেষ্ঠসকলৰ ছত্ৰছায়াত আৰু পৰিস্থিতিৰ চৌপাশত হয়তো স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱেই এই ৰূপ অধ্যয়ন কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰিছিল। কলমৰ ধাৰেৰে গল্প-উপন্যাসৰ ৰূপত অসমীয়া ভাষাৰ এনে পৰিপুষ্ট স্বৰূপ একোটাক পাঠকৰ হাতত সংৰক্ষিত কৰি থৈ যোৱাটোক এইসকল লেখকে জাতীয় দায়িত্বৰূপেই গ্ৰহণ কৰিছিল বুলি ক'ব পাৰি। তেনে এক দায়িত্বৰ ধাৰক আৰু বাহকৰূপেও অসমীয়া সমাজখনক চকুৰ সন্মুখত ৰাখি সমাজখনৰ বুকুৰ পৰাই শব্দৰ মণি-মুকুতা বুটলি আনিছিল। লোকভাষাত সততে ব্যৱহৃত বিবিধ প্ৰবাদ-পটপুৰ, জতুৱা বাক্যাংশ, খণ্ডবাক্য আদিৰ কৌশলগত প্ৰয়োগে সেয়ে আমাৰ আলোচ্য উপন্যাসখনিৰ বিশেষত্ব ৰূপে প্ৰতিভাত হৈ উঠিছে। কেইটামান উদাহৰণ —

জতুৱা ঠাচ :

হাত-পাত, নলে গলে লগা, কাহিলি পুৱা, ধুৱলী-কুঁৱলী, ডলাৰ বগৰী, চকুত লগা, থৰ-কাচুতি, খামীডাঠ, জয়জয়-ময়ময়, ওভতগোৰে নচা, চকু গজা, পেট-চলা, পেটেতে হাত ভৰি লুকোৱা, বুকুত কামোৰ মৰা, টোটোকে ৰৌটো কৰি, চালে বেৰে কোবোৱা, জেউতি চৰা, তেজে ফুটো ফুটো, তাপ মাৰি, বৰলা-ভাত, খৌকি-বাখৌ, গাই বাই চা, নিকাৰ ভুঞ্জা, আঁতি গুৰি লোৱা, ভাত-ঘৰ, উনৈশত বা বলাই ফুৰা, হৰিষত উতলা হোৱা, বুকুৰ কুটুম, কণাৰ লাখুটি, গা-টঙোৱা, কেঁহৰাজ বঁটা, শহাকশীয়া, পানীত হাঁহ নচৰা, যোৱা-থোৱা, লতি পৰা, সাৰ-সুৰ নোহোৱা, হোৱা-দোৱা লগা, হিয়া-ঢাকুৰি, লেন-চেলোৱা, দৰনী পিটি, অনাই বনাই, মনত লগা, পাকে-প্ৰকাৰে, জীপ দিয়া, দুখে কুলাই পাচিয়ে নধৰা, কাল হোৱা, বং সলোৱা, অমৃত বৰবা, ক্ষণজন্মা, পেখম ধৰা, গা-মাৰি যোৱা, লাজতে মুচ-কচ যোৱা, হাজাৰ হাতীৰ বল পোৱা, মাটি-পানী ৰোৱা, হাৰমাল, মন আনন্দে নধৰা, উগ্ৰমূৰ্তি ধৰা, ৰাওনা-হোৱা, নাক-কোচ খোৱা, হাতী খুজীয়া, আও-ভাও, নগুৰ-নাকতি, তলা-নলা, খদম-দম, টেকেলি কাটি হোৱা, হাততে সৰগ ঢুকি পোৱা, ঠোঁট-মুখ-চেলেকি, লেলাই-ধেক্কাই, বিধি-পথালি দিয়া, ফেপেৰি পতা, চুই কিলোৱা ইত্যাদি।

এনেদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে শব্দ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত 'গতি মতি ভকতি'ত বিষয়ৰ উপযোগীকৈ শব্দ সংস্থাপনত গুৰুত্ব দি ঔপন্যাসিকে উপন্যাসৰ পটভূমি আৰু পৰিবেশক পাঠকৰ সন্মুখত স্পষ্টকৈ দাঙি ধৰাত গুৰুত্ব দিছে। নিৰ্ভাঁজ কথ্যৰীতি প্ৰয়োগৰ তাগিদাত এফালে যিদৰে তেওঁ বাছি বাছি অসমৰ ঘৰুৱা জীৱনৰ পৰা শব্দ বুটলি আনিছে, ঠিক তেনেদৰে আনফালে ভক্তিধৰ্মৰ গহীন গভীৰ কথাবোৰক মূৰ্তমান কৰি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত কিন্তু তেওঁ ধ্ৰুপদী শব্দ সঞ্জাৰকো ব্যৱহাৰ নকৰাকৈ থকা নাই। পৰিবেশ পৰিস্থিতিৰ প্ৰয়োজনত কোমল সুললিত শব্দৰে লয় সৃষ্টি কৰিও তেওঁ উপন্যাসখনক সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে। কেইটামান উদাহৰণ লোৱা যাওক—

- ক) পেঙুৰী বুঢ়ীৰ ঘৰতেই এই বিননি। তাৰ মনটো চেবাই গ'ল। শটোত চলি পৰি হিয়া ঢাকুৰি কন্দা মানুহজনী সোনেশ্বৰী। পেঙুৰী বুঢ়ীয়ে উচুপনিৰ মাজেৰে ক'লে, "নাতি বুলিবলৈ যি এটি আছিল আজি তাকো কালে হৰি নিলে। জহনীৰ ৰূপ লৈ যমে বুকুৰ আমঠটোক লৈ গ'ল অ'।" (বৰা, লক্ষ্মীনন্দন : গতি মতি ভকতি, পৃ. ১১)

খ) শংকৰগুৰু শোৰাৰ পৰা উঠাৰ আগতেই তেওঁ গুৰুজনাৰ দাতোঁন, তেল, পীৰা, গৰম পানী, ভুনি, গামোচা আদি যতনাই থৈছিল। ভোজন কৰিবৰ বাবে কাঁহী আৰু পীৰা পাতি দিছিল, ভোজনৰ অন্তত মুহুৰ্দি যোগাইছিল। বাতিও আমাৰ গুৰুজনাই শংকৰগুৰুৰ ভবিত তেল টেঙা ঘঁহি শুৱাই থৈহে ঘৰলৈ আহিছিল।” (সদ্যোক্ত, পৃ. ৭৮)

গ) ব্ৰহ্মকপী নাৰায়ণেই পৰমেশ্বৰ। এয়া তেওঁৰ ধ্যেয় ৰূপহে। জীৱৰ তাৰণৰ হেতু নিজ লীলা বিস্তাৰ কৰা, সকলো গুণৰ অধিকাৰী, মনুষ্যকপী শ্ৰীকৃষ্ণ স্বয়ং ভগৱান। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৭৬)

ঘ) সি নৈৰ পাৰ পালোঁগৈ। নৈৰ বুকু আৰু বালিচৰত আহিনৰ কোমল ৰ'দ পৰিছে। বালিত কাছই কণী পাৰিছে, ঘৰিয়ালে ৰ'দ লৈছে। সি দেখিছে আকাশৰ ওখ অংশত থকা চমকা-চমকা ডাৱৰৰ বিবিধ ৰং। নৈৰ সোঁতত ৰ'দ তিববিৰাইছে। সি ভাবিছে, এইখন পৃথিৱীত যে কত শব্দ। নৈৰ কুলু কুলু, পখীৰ কাকলি, পশুৰ মাত মেঘৰ গৰ্জন, মানুহে সৃষ্টি কৰা অলেখ বাদ্যধ্বনি আৰু সুৰ আৰু যে ক'ত কি! (সদ্যোক্ত, পৃ. ১০)

ওপৰৰ 'ক' আৰু 'খ' উদাহৰণকেইটাত প্ৰাপ্ত চেবাই গ'ল, কালে হৰি নিলে, জহনী, বুকুৰ আমঠু, দাতোঁন, তেল, পীৰা, গৰম পানী, ভুনি, গামোচা, মুহুৰ্দি, তেল টেঙা আদি শব্দই অসমীয়া কথিত ভাষাৰ ৰূপটোক পাঠকৰ সন্মুখত মূৰ্তমান কৰি তোলাৰ লগতে থলুৱা বচনভংগীৰ প্ৰতি থকা ঔপন্যাসিকৰ আকৰ্ষণ আৰু আনুগত্যক প্ৰকাশ কৰিছে। অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ বাক্যভংগীত থকা আন্তৰিকতাৰ সুৰ এটা ইয়াত লক্ষ্য কৰা যায়। একেজন লেখকৰ একেখন উপন্যাসৰে অন্য স্থানত আকৌ ভাবৰ উপযোগীকৈ তৎসম শব্দৰ চমকপ্ৰদ সংযোজনেৰে নিৰ্মিত বৰ্ণনাও আছে। উদাহৰণ 'গ'ত প্ৰাপ্ত কথাখিনিৰ শব্দসম্ভাৰলৈ লক্ষ্য কৰিলেই সেই কথা বোধগম্য হয়। উদাহৰণ 'ঘ'ত সংযোজিত শব্দসমগ্ৰ আকৌ সুমধুৰ, লয়যুক্ত কাব্যিক উচ্ছাসেৰে ভৰা। চাৰিওটা উদাহৰণলৈ লক্ষ্য কৰিলেই 'গতি মতি ভকতি'ৰ শব্দ প্ৰয়োগৰীতি সম্পৰ্কত স্পষ্ট সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি। উপন্যাসখনিত ঔপন্যাসিকৰ বক্তব্যৰ স্পষ্টতা ভাষা প্ৰয়োগৰ কৌশলত ফুটি উঠিছে। থলুৱা আৰু তৎসম শব্দৰ সজুলিত সংযোগৰ চৌপাশে ব্যাকৰণত প্ৰাপ্ত অন্যান্য শব্দ, জতুৰা শব্দ, খণ্ডবাক্য আদিৰ যুক্তিপূৰ্ণ আৰু যথাযথ প্ৰয়োগে 'গতি মতি ভকতি'ৰ লেখক আৰু পাঠকৰ মাজত অন্তৰঙ্গতা সৃষ্টি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

বাক্যৰীতিৰ ক্ষেত্ৰত 'গতি মতি ভকতি'ত বৰ বেছি কেৰিকাচাৰ দেখা নাযায়। প্ৰায় ক্ষেত্ৰত ঔপন্যাসিকে পৰম্পৰাগত বাক্যই ব্যৱহাৰ কৰিছে। চুটি, দীঘল, সৰল, যৌগিক, জটিল আদি আটাইকেইপ্ৰকাৰ বাক্যৰ প্ৰয়োগ আছে যদিও যৌগিক বাক্যৰ প্ৰয়োগ তাকৰ। জটিল বাক্যও নিদিলে নোহোৱা স্থানতহে দেখা যায়। নিৰ্দেশাত্মক বাক্যৰ অতি বেছি প্ৰয়োগ উপন্যাসখনিত দেখা যায়। প্ৰশ্নবোধক, ভাববোধক, নঞৰ্থক বাক্য আদিৰো ঠাইবিশেষে প্ৰয়োগ দেখা যায়। কেতবোৰ উদাহৰণ—

ক) চুটি, সৰল বাক্য : দুপৰীয়া কাৰো পেটলৈকে ভাত নগ'ল। গোহালিৰ গৰু-গাই বান্ধতে থাকিল। সিহঁতে হেৰেলিয়াই হেৰেলিয়াই বিপদত পৰাৰ দৰে অৱস্থা এটা কৰিলে। তেতিয়াহে সকলোৰে ভুলটো বুজি পালে। গোপালে গৰু গাইবোৰ মুকলি কৰি দিলে। গাইকেইজনী খীৰাবলৈকো বাকী থাকিল। সিহঁতে পথাৰৰ ফালে ঢাপলি মেলিলে। পিতাকে গোপালক মাতিলে। (সদ্যোক্ত, পৃ. ১৩)

খ) যৌগিক বাক্য :

১। পিতাকে তাক সিহঁতৰ ধানখেতি চাবলৈ পঠিয়াইছে আৰু শইচ খাস্তাং কৰিব খোজা পোক-পৰুৱাবোৰৰ গতি-গোত্ৰ চাবলৈকো কৈছে। (সদ্যোক্ত, পৃ. ১)

২। মাধৱদেৱ নাথাকিলে ইয়াত নামধৰ্মৰ প্ৰয়োগ ক্ৰমাৎ কমি আহিব আৰু বৈষ্ণৱবিৰোধী পাষণ্ড আচাৰে সকলোকে মুহি পেলাব। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৮৫)

৩। যুদ্ধত অমানুষিকতা আৰু মৃত্যু-বিভীষিকা দেখি তেওঁ ঘৰলৈ গুচি আহিল আৰু এজন সম্পূৰ্ণ সুকীয়া মানুহ হৈ পৰিল। (সদ্যোক্ত, পৃ. ১১৫)

গ) জটিল বাক্য :

- ১। দাস্যভক্তি শংকৰী ধৰ্মৰ প্ৰধান অলংকাৰ বুলি গুৰুজনাই ক'লে। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৬২)
- ২। শৰণৰ পূৰ্বে মাধৱদেৱে গোপালক জনাই দিলে যে হৰিভক্তিৰ যোগেদি মোক্ষ লাভ কৰিবৰ অৰ্থে শৰণ-কীৰ্ত্তন আৰু দাস্য ভাবক আশ্ৰয় হিচাপে ল'বলৈ চাৰিটি বস্ত্ৰৰ প্ৰয়োজন। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৭০)

ঘ) ভাববোধক বাক্য :

- ১। এসু, মানুহৰূপী প্ৰাণীবিধৰ যে মনটো! (সদ্যোক্ত, পৃ. ১০)

ঙ) প্ৰশ্নবোধক বাক্য :

- ১। বিয়া দিয়া ছোৱালীৰ ঘৰখনত কিহৰ এক্তিয়ার? (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪৫)
- ২। মই যদি নিজৰ মতে জীৱন কটাব খোজোঁ, তুমি বাধা দিবানে? (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪৮)
- ৩। এইজনা আতাৰ কথা আৰু জানানে? (সদ্যোক্ত, পৃ. ৬৩)
- ৪। তেন্তে কি কৰিম? (সদ্যোক্ত, পৃ. ৭৮)
- ৫। একে ধৰম; একে গতি, মতি ভকতি নহয় জানো? (সদ্যোক্ত, পৃ. ৭৬)

'গতি মতি ভকতি'ত সৰল আৰু চুটি বাক্যৰ ব্যৱহাৰেই অধিক দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। দীঘলবাক্যৰ ক্ষেত্ৰত কমা, চেমিকোলন আৰু ডেচ (-) চিহ্নেৰে বিৰাম দিয়া হৈছে। ভাববোধক বাক্যৰ পৰিমিত প্ৰয়োগ আছে। প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ কিন্তু বহুত বেছি প্ৰয়োগ উপন্যাসখনত আছে। আমাৰ বিচাৰত ইয়াৰ কাৰণ দুটা— এটা হ'ল সংলাপপ্ৰধান আৰু কথোপকথনমূলক ভাষাৰীতি আৰু দ্বিতীয়টো হ'ল স্বগতোক্তিৰ প্ৰয়োগ। এই দুটা কাৰণেই আকৌ উপন্যাসখনৰ ভাষিক দিশত অন্য এটা প্ৰসংগও মুকলি কৰি দিয়ে। 'গতি মতি ভকতি' মূলতঃ এখন জীৱনীমূলক উপন্যাস। উপন্যাসখনত এনে বহু কথা আছে যিবোৰক কোনোপধ্যেই নিৰ্দেশাত্মক অথবা বৰ্ণনাধৰ্মী বাক্যৰে স্পষ্ট কৰিব নোৱাৰি। অথচ সেইবোৰ কথা পাঠকক নক'লেও নহয়। ইয়াৰ ফলতেই কৌশলী ঔপন্যাসিকে প্ৰায়ে সংলাপ আৰু স্বগতোক্তিৰ সহায় লৈছে। এই সংলাপ আৰু স্বগতোক্তি প্ৰয়োগে লেখকৰ ঈঙ্গিত বস্ত্ৰব্যাক পাঠকৰ কাষলৈ লৈ গৈছে। কিন্তু ইয়াৰ বাবে তেওঁ প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ সঘন প্ৰয়োগ কৰিবলগীয়াত পৰিছে। দুটামান উদাহৰণ—

- ১। এইবোৰৰ কিবা অৰ্থ আছেনে? এইবোৰ কিহৰ বিচাৰ? তেনেহ'লে আমি কি কাৰণে জীয়াই আছোঁ? ভগৱানক বিচাৰি ফুৰাটো সত্যনে, জাকৈয়া গাভৰুৰ লোভ লগাব পৰা হাঁহিবোৰ সত্য? (সদ্যোক্ত, পৃ. ১১)
- ২। এইজনেই ভক্তৰ ভগৱান নেকি? এইজন ভগৱানৰ বিচাৰ বুলি বস্ত্ৰ এটা আছে জানো? মাকৰ বুকু উদং কৰি তেওঁ একমাত্ৰ সন্তানটোক লৈ গল। তেওঁ দেশৰ মানুহৰ দুখ-দুৰ্গতি নাইকীয়া কৰিছে? তেওঁ কিয় জহনী, বৰ আই সন্নিপাত জ্বৰ নিপাত কৰা নাই? (সদ্যোক্ত, পৃ. ১২)

এনেধৰণৰ আৰু অজস্ৰ প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ প্ৰয়োগ উপন্যাসখনৰ বিভিন্ন স্থানত পোৱা যায়। বহু ঠাইত ওপৰৰ উদাহৰণ দুটাৰ দৰে একেলেথাৰিয়ে তিনি-চাৰিটাকৈও প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। এইধৰণৰ বাক্যৰ সঘন প্ৰয়োগ আৰু কথোপকথনধৰ্মী ভাষাৰীতিয়ে উপন্যাসৰ মূল চৰিত্ৰটোৰ চিন্তা-ব্যক্তিত্ব সম্পৰ্কে পাঠকক এটা বীতিবদ্ধ ধাৰণা দিবলৈ সক্ষম হৈছে যদিও আমাৰ বিচাৰত কিন্তু বহুসময়ত এই পদ্ধতিয়ে উপন্যাসখনৰ নান্দনিক সৌন্দৰ্যও ব্যাহত নকৰাকৈ থকা নাই। উপন্যাস হ'ল এক শিল্পকলা। আনহাতে বুৰঞ্জী, চৰিতপুথি আদি হ'ল সঁচাক ভিত্তি কৰি নিৰ্মাণ কৰা কালৰ দলিলস্বৰূপ সাহিত্যসম্পদ। 'গতি মতি ভকতি'ত অতি বেছি কথোপকথনে বহু সময়ত ইয়াক উপন্যাসৰ পৰা নমাই আনি চৰিত আৰু বুৰঞ্জী পুথিৰ সমান্তৰালধৰ্মী কৰি তুলিছে যেন আমাৰ ভাব হৈছে। তদুপৰি নিৰ্দেশাত্মক বাক্য প্ৰয়োগৰ আতিশৰ্ষা আৰু অত্যধিক বৰ্ণনাধৰ্মিতাইও ঠায়ে ঠায়ে উপন্যাসখনৰ বস গ্ৰহণত বিঘিনি ঘটাইছে। ইয়াৰোপৰি ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় বহুল বৰ্ণনাত উপন্যাসখনৰ নান্দনিক সৌন্দৰ্য বহুগুণে ব্যাহত হৈছে। দৰাচলতে বাহুল্যকৰণ লক্ষ্মীন্দন বৰাৰ ভাষাৰীতিৰ বৈশিষ্ট্য বা উদ্দেশ্য নহয়। কিন্তু ঔপন্যাসিকে বহু সময়ত তেওঁৰ বৰ্ণনাক কেন্দ্ৰীভূত সংক্ষিপ্ততা প্ৰদান কৰিব পৰা নাই। উপন্যাস হ'লেও লেখকে ইয়াত ইচ্ছা অনুসাৰে কল্পনাৰ প্ৰসাৰ ঘটোৱাৰ

সুযোগ পোৱা নাই, অথচ বহুসময়ত বাস্তবভিত্তিক ভাষাহে ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়াত পৰিছে। ইয়াৰ ফলতেই ঠায়ে ঠায়ে উপন্যাসখনৰ ভাষাই বিষয়বস্তুৰ সৈতে আপোচ কৰিবলগীয়াও হৈছে।

অলংকাৰৰ প্ৰয়োগ 'গতি মতি ভকতি'ত আছে। কিন্তু বিস্তৰ বুলিব নোৱাৰি। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ অন্যান্য উপন্যাস, গল্প আদিত অলংকাৰৰ শক্তিশালী আৰু চাতুৰ্যপূৰ্ণতা দেখা যায়। কিন্তু 'গতি মতি ভকতি'ত উপন্যাসিকে অলংকাৰ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ কৌশল অবলম্বন কৰা নাই। বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ প্ৰয়োজনত য'ত প্ৰয়োজন সেই স্থানত তেওঁৰ কলমেৰে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱেই আলংকাৰিক বাক্য নিৰ্গত হৈছে। আকৌ যিখিনিত বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ গুৰুত্ব অধিক, স্থানবিশেষে সেইখিনিত নিৰাভাৱণ ভাষাৰীতিহে প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। এছোৱা উদাহৰণ —

উনৈছজনীয়া দলটোত এজন পকা থেক্ৰাহেন বয়সীয়া লোক আছে। আধাপকা পাহকটা চুলিৰে, পদুমৰ পাহি যেন চকুৰে, শুকুলা গোঁফেৰে এজন নিপোটল মানুহ। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৬০)

ওপৰৰ উদাহৰণছোৱাত পকা থেক্ৰাহেন লোক পদুমৰ পাহি যেন চকু আদি উপমাবাচক শব্দৰ প্ৰয়োগে বৰ্ণনীয় বিষয়ক ৰমণীয় আৰু স্পষ্ট কৰি তুলিছে যদিও উপমাসমূহ কিন্তু লেখকে কঠোৰ প্ৰয়ত্নেৰে নিৰ্মাণ কৰা নাই, অথচ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱেই বৰ্ণনাৰ মাজত সিবোৰ সংযোজিত হৈছে। অলংকাৰ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰদৰ্শিত এই স্বতঃস্ফূৰ্ততায়েই আলোচ্য উপন্যাসখনৰ ভাষাৰীতিৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশৰূপে প্ৰতিফলিত হৈ উঠিছে। উপন্যাসখনত প্ৰাপ্ত অন্যান্য কেতবোৰ অলংকাৰৰ উদাহৰণ —

- ক) উপমা :
- ১। মিহি গাটোৰ ৰং সেন্দূৰ মিহলোৱা গাখীৰৰ দৰে। (সদ্যোক্ত, পৃ.১)
 - ২। আৰ্বিয়ে গাভৰু হেনো বনৰ বাঘিনীৰ দৰে। (সদ্যোক্ত, পৃ.২)
 - ৩। আমি সদায় নৈৰ মাজৰ মাৰ-নাওৰ দৰে জিলিকি থাকিম। (সদ্যোক্ত, পৃ.১৪)
 - ৪। বাঘৰ গোঁজৰণিৰ দৰে শব্দ কৰি সন্যাসী থিয় হয়। (সদ্যোক্ত, পৃ.১৮)
 - ৫। গাঁওখন মৰিশালী যেন হৈ পৰিল। (সদ্যোক্ত, পৃ.২৬)
 - ৬। এদিন-দুদিনৰ বানপানী চাকিৰ শলিতাই শুহি থকা মিঠাতেলৰ দৰেহে হয়। (সদ্যোক্ত, পৃ.২৮)
 - ৭। সাঁচিপতীয়া পুথিৰ ক'লা মুকুতা যেন আখৰবোৰ চাই চাই তাৰ এই ভাব হৈছিল।
 - ৮। জীৱনটো চুটি খণ্ডেকীয়া, কচুপাতৰ পানীৰ নিচিনা। (সদ্যোক্ত, পৃ.৩৩)
 - ৯। শান্তাৰ কোমল জোন যেন মুখখনত এটি গহীন হাঁহি বিৰিঙিল। (সদ্যোক্ত, পৃ.৪৮)
 - ১০। তেওঁৰ তেনেই দেৱতা যেন ৰূপ। (সদ্যোক্ত, পৃ.৫৪)
 - ১১। কৰ্কৰীয়া মৰা মাটি এতিয়া মাখন যেন কোমল হৈছে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৫৭)
 - ১২। তেওঁৰ চকুহাল তৰাৰ দৰে তিৰ্বিৰাই থাকে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৬২)
 - ১৩। ওখপাখ মানুহজন বিৰিণাৰ মাজৰ কঁহুৰাফুলৰ দৰে জিলিকি আছে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৬৫)
 - ১৪। পুথিখনি এটি নিটোল পকা বগৰীৰ দৰে হ'ব লাগিব বুলি ক'লে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৭১)
 - ১৫। গুৰুৰ আঙ্গা শিলৰ দৰে; স্পষ্ট আৰু অক্ষয়। (সদ্যোক্ত, পৃ.৮২)
 - ১৬। সত্ৰখন মথুৰাপুৰী যেন হৈছে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৮৪)
 - ১৭। বুঢ়া ডাঙৰীয়া যেন চেহেৰাৰে মথুৰা দাস বুঢ়া আতাৰ ফেঁহুৰণীয়া পূৰঠ মুখখন কিঞ্চিত বন্ধিম হ'ল। (সদ্যোক্ত, পৃ.৮৬)
 - ১৮। বেমাৰত লাওখোলা যেন মূৰ, টেকেলী যেন পেট হ'ব। (সদ্যোক্ত, পৃ.৮৬)
- খ) উৎপ্ৰেক্ষা :
- ১। দুৰৈত প্ৰহৰী হৈ থকা সেউজীয়া টোৰ দৰে দক্ষিণৰ পাহাৰকেইটা।
 - ২। প্ৰকৃতি গৰ্ভধাৰিণী। (সদ্যোক্ত, পৃ.১)
 - ৩। সি বৰচিলা পথাৰ পাই যেন সাক্ষাৎ লখিমীকহে দেখা পালে। (সদ্যোক্ত, পৃ.২)
 - ৪। নৈবোৰ যেন জাল এখন হৈ মাটিত পৰি আছে। (সদ্যোক্ত, পৃ.২৯)

- ৫। বলাইয়ে ঘৰখন পোহৰ কৰিলে (সদ্যোক্ত, পৃ.৪৬)
 ৬। তেওঁ বিশ্বামিত্ৰ মুনিৰ ৰূপ লৈছিল। তেওঁৰ চকুৱেদি যেন জুইৰ অগনিহে ওলাইছিল। (সদ্যোক্ত, পৃ.৪৯)
 ৭। আকাশত যেন বাম-বাৰণৰহে যুঁজ চলিল। (সদ্যোক্ত, পৃ.৫১)
 ৮। কোনেবা অমৃতবৰষা সুৰ দিলে! (সদ্যোক্ত, পৃ.৫৬)
 ৯। তাকে জানি তেওঁৰ মনে হাজাৰ হাতীৰ বল পালে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৬২)

গ) অতিশয়োক্তি :

- ক) সেই চাৰনিয়ে তাৰ মনটোৰ লগতে দেহাটোও বখলিয়াই পেলালে। (সদ্যোক্ত, পৃ.১)
 খ) গোপালৰো হয়তো কোনেবা ৰূপহীক দেখি মনত বিজুলী জিলিকে। (সদ্যোক্ত, পৃ.৩৪)
 গ) তোমাৰ মনত ডাৱৰ দেখিলে মোৰ মনটো মৰি যায়। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪২)
 ঘ) কুঁহিপাতে গছ-গছনিক নতুন পোছাক পিন্ধাইছে। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৫১)
 ঙ) ই গন্ধৰ্বৰ দেশ। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৫৮)

ঘ) অপ্রস্তুত প্রশংসা :

- ক) জোনবাইৰ মুখৰ পৰা ডাৱৰ আঁতৰি গ'ল। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪৩)
 খ) আশাৰ বালিচৰত ব'দ জিলিকিল। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪৬)

'গতি মতি ভকতি'ত অলংকাৰৰ প্ৰয়োগ অনুসন্ধানত দেখা গ'ল যে উপন্যাসখনিত উপমাকে ধৰি দুই চাৰিপদ সাদৃশ্যমূলক অলংকাৰ পোৱা গৈছে। কিন্তু বিভিন্ন অলংকাৰেৰে সুশোভিত হ'লেও বৰাৰ উপন্যাসখনত সবাতোকৈ অধিক উপমা অলংকাৰৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। সেইবুলিয়ে অলংকাৰৰ অনৰ্থক প্ৰয়োগেৰে উপন্যাসখনৰ ভাষা গঢ় লৈ উঠা বুলিব নোৱাৰি। প্ৰয়োজন অনুসৰি প্ৰয়োগ কৰা বিবিধ অলংকাৰৰ পৰশে উপন্যাসখনৰ নান্দনিক সৌন্দৰ্য বৃদ্ধি কৰিছে। এগৰাকী সচেতন গল্পকাৰ আৰু ঔপন্যাসিক হিচাপে বৰাৰ অন্যান্য উপন্যাস আৰু বিশেষকৈ গল্পসমূহত অলংকাৰৰ ব্যৱহাৰ অপৰ্যাপ্ত। সেই দিশেৰে চাবলৈ গ'লে আমাৰ আলোচ্য উপন্যাসখনক কিন্তু কিছু ব্যতিক্ৰম বুলি ক'ব পাৰি।

'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসৰ ভাষাৰ ব্যাকৰণগত বিশেষত্ব :

কোনো এগৰাকী ঔপন্যাসিক অথবা এখন উপন্যাসৰ ভাষাশৈলীৰ স্বকীয় বিশেষত্বসমূহ নিৰূপণ কৰাত সংশ্লিষ্ট উপন্যাসখনৰ ভাষাত প্ৰাপ্ত ব্যাকৰণগত বিশেষত্বসমূহে বিশেষভাৱে মনকৰিবলগীয়া। 'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসখনৰ ভাষাবীতি ব্যাকৰণগত দিশৰ পৰা অসমীয়া ব্যাকৰণৰ অনুগত আৰু অসমীয়া ভাষাৰ যথার্থ স্বৰূপ প্ৰকাশক। ধ্বনি, ৰূপ প্ৰভৃতি ব্যাকৰণগত দিশসমূহ বিশ্লেষণ কৰিলে উপন্যাসখনত নিম্নোক্ত বিশেষত্ববোৰ দেখা যায়—

- দ্বিস্বৰৰ ব্যাপক প্ৰয়োগ 'গতি মতি ভকতি'ত পোৱা যায়। উদাহৰণ : আই (বাই, চাই, ককাই), উই (শুইন), ওই (যোইগ), অঐ (নি), ইএ (গিয়ে), আও (গাও) আদি।
- ঠায়ে ঠায়ে ত্ৰিস্বৰৰো (ৰ, য়, ক ধৰি) প্ৰয়োগ দেখা যায়। উদাহৰণ : ওৱা (পবোৱা), আয়এ (অমুকায়), ইয়এ (বিয়া) ইত্যাদি।
- বিস্তৃত হাৰত বিপ্ৰকৰ্ষ পৰিলক্ষিত হয়। উদাহৰণ : বাক্য > বাইক, ভাগ্য > ভাইগ, প্ৰকৃতি > পৰকৃতি, শূন্য > শূইন, জন্ম > জনম, সূৰ্য > সূৰ্য ইত্যাদি।
- ঘৰুৱা কথ্যভংগী নিৰ্মাণৰ তাগিদাত দুই এঠাইত উপন্যাসখনৰ ভাষাত ন > ল আৰু স > হ হৈছে। উদাহৰণ নেজ > লেজ, ৰস > ৰহ ইত্যাদি।
- প্ৰত্যয় আৰু সৰ্গৰ বিস্তৃত প্ৰয়োগ 'গতি মতি ভকতি'ত দেখা যায়। কেতবোৰ উদাহৰণ
- নিৰ্দিষ্টতাৰচক প্ৰত্যয় : মুঠি (এমুঠি চাউল), জাক (গৰুজাক), খিনি (শুৰখিনি), ডাল (লাঠিডাল) টোপা

(পানীটোপা) পদ (অলংকাৰপদ), জোপা (গছজোপা), চলা (পওকাচলা), হাল (চকুহাল), টো (ডেকাটো), ড্ৰা (খানড্ৰা), ছটা (বাঁহচটা), চোৰা (বাটছোৰা), টাৰ (চুলিটাৰ), হালিচা (মাটিহালিচা)।

- বহুবচনাস্বক্ৰ প্ৰত্যয় : হ'ত (ল'ৰাহ'ত), বৃন্দ (ভকতবৃন্দ), বোৰ (গৰু-গাইবোৰ), জাক (শিয়ালজাক), সকল (বাইজসকল), বোৰ (মানুহবোৰ), সহস্ৰ (সহস্ৰবছৰ), পাল (দমৰাপাল), মখা (চাউলমখা) ইত্যাদি।
- কৃৎ প্ৰত্যয় : ও (খাওঁতা, যাওঁতা, আনোতা) আৰু (শিকাক), ইলে (কৰিলে) এ (পঢ়ে), -ইব (পঢ়িব), ইল (চাপৰিল) ইত্যাদি।
- তদ্ভিত প্ৰত্যয় : অনি (খাননি), অতিয়াৰ (সাঁচতিয়াৰ), অলীয়া (মতলীয়া), আলি (ধূতালি), আই (ভোনভোনাই), উৰা (সমজুৰা), ইক (কাল্লনিক), ওৰা (হালোৰা) ইত্যাদি।
- অনিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় চেৰেক (মাহচেৰেক), দিয়েক (দিনদিয়েক) কেই (কেইটামান দিন) ইত্যাদি।
ধাতুৰূপৰ ক্ষেত্ৰত যৌগিক ধাতু, নামধাতু আৰু পাঁচনী ধাতুৰ প্ৰয়োগ পোৱা যায়। কেতবোৰ উদাহৰণ :
যৌগিক ধাতু : বহি ব'ল, কান্দি থাকিল, গাই থাক, মৰি থাকিল, চিনি পালে ইত্যাদি।
পাঁচনী ধাতু : অনালে, চোবালে, ফুকাই ইত্যাদি
নামধাতু : মাতি মাতি, চিনি, ভুকুৰাই ভুকুৰাই ইত্যাদি।

এনেদৰে অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায় যে 'গতি মতি ভকতি'ৰ ভাষাশৈলীয়ে একেসময়তে বীতি আৰু ব্যাকৰণগত উভয় দিশতে অসমীয়া ভাষাৰ বিশুদ্ধ বৈয়াকৰণিক ৰূপ এটাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। উপন্যাসখনৰ পাতত প্ৰাপ্ত আৰু এটি বিশেষ ভাষাগত বৈশিষ্ট্য হ'ল- প্ৰচুৰ পৰিমাণে অসমৰ লোকজীৱনত প্ৰচলিত প্ৰবাদ-পটন্তৰ, ফকৰা আদিৰ প্ৰয়োগ। কেইটামান উদাহৰণ :

প্ৰবাদ-পটন্তৰ :

- হলা গছ দেখি সকলোৰে বাগী কুঠাৰ মাৰে (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৭)
- জয়কালত ভয় নাই, মৃত্যুকালত ঔষধ নাই (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৭)
- 'ক' বুলিব নোৱাৰে, পণ্ডিত জহায় (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৪)
- অজ্ঞানৰ আগত সজ্ঞান বোলাইছা, লোকৰ চাউল-লোগ খাই, ভাৰত বৰিষত যি গাটি মাৰিছে কৈ কৈ গা সাৰি যায় (সদ্যোক্ত, পৃ. ৬১)
- চকু থাকিও কণা হোৱা (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৪)
- অন্ধ হৈ বাট বুলা (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৫)
- 'ক' বুলিব নোৱাৰে পণ্ডিত বুলি জহায় (সদ্যোক্ত, পৃ. ২৪)
- 'ক' 'ক' 'ম' 'ম' শিকি চকু গজা (সদ্যোক্ত, পৃ. ৩১)
- ফু মাৰি ভাত খাব পৰা (সদ্যোক্ত, পৃ. ৩৯)
- কষতি শিলত সোণৰ ৰেখা (সদ্যোক্ত, পৃ. ৪৬)
- বাইজে নখ জোকাৰিলে নৈ বয় (সদ্যোক্ত, পৃ. ৫২)

এনেদৰে ঠাইবিশেষে সংযোজিত ফকৰা-যোজনা আদিয়ে 'গতি মতি ভকতি'ত অসমীয়া ভাষাৰ বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ কালিকাসমূহ ধৰি ৰাখিছে আৰু উপন্যাসিকৰ স্পষ্টিত বক্তব্য বিশেষকৈ অধিক স্পষ্টতা আৰু বমনীয়তা প্ৰদান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

'গতি মতি ভকতি' উপন্যাসৰ ভাষাশৈলী অধ্যয়ন কৰাৰ পিছত আমি নিম্নোক্ত সিদ্ধান্তকেইটাত উপনীত হ'ব পাৰো—

- ১। অসমীয়া ভাষাৰ নিৰ্ভাজ আৰু জতুৰা ৰূপটো উপন্যাসখনত ৰক্ষিত হৈছে।
- ২। অসমীয়া ভাষাত প্ৰাপ্ত ব্যাকৰণগত দিশসমূহৰ সফল ৰূপায়ণৰ সমান্তৰালভাৱে অসমৰ ভকতীয়া সমাজৰ কথ্যবীতিৰ প্ৰভাৱো উপন্যাসখনিত দেখা যায়।

৩। অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ স্বকীয়তা বক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ঔপন্যাসিকৰ যত্ন আৰু দায়বদ্ধতা উপন্যাসখনিৰ ভাষাত প্ৰতিফলিত হৈছে।

উপসংহাৰ :

‘গতি মতি ভকতি’ৰ ভাষাশৈলী সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ পিছত দেখা যায় যে- উপন্যাসখনিৰ কাহিনীভাগ জীৱনীআশ্ৰিত যদিও লেখনশৈলী তীব্ৰ ৰূপত সৃষ্টিশীল মননশীলতাৰে আবৃত। শব্দ, বাক্য, জড়ুৱা ঠাচ, যতি, লয়, অলংকাৰ, অনুচ্ছেদ আদিৰ সম্বেলিত ব্যৱহাৰে ‘গতি মতি ভকতি’ৰ ভাষাশৈলীক সংযত আৰু সংহত অৱয়ব প্ৰদান কৰিছে আৰু একে সময়তে জীৱনীৰ গাভীৰ্যকো নিটোলভাৱে বক্ষা কৰাত সহায়ক হৈছে।◆◆

অন্ত্যটীকা :

১। শৰ্মা, গোবিন্দ-প্ৰসাদ : উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস, পৃ.১

২। বৰা, লক্ষ্মীনন্দন : গতি মতি ভকতি, পৃ.১৪

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

মুখ্য গ্ৰন্থ :

বৰা লক্ষ্মীনন্দন, গতি মতি ভকতি, জ্যোতি প্ৰকাশন, ২০১০

গৌণ গ্ৰন্থ :

নেওগ মহেশ্বৰ, নিকা অসমীয়া ভাষা, ডিব্ৰুগড় আৰু গুৱাহাটী, প্ৰকাশন ন্যাস পৰিষদ, ১৯৯০

শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ : উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস, ষ্টুডেন্টচ ষ্টৰচ, গুৱাহাটী, ১ম প্ৰকাশ, ১৯৯৫

শৰ্মাদলৈ, হৰিনাথ, সাহিত্য প্ৰবেশ, বাণী প্ৰকাশ, ১৯৯৮

Boulton, Marjori, *The anatomy of Prose*, N. L. Publication, 1994

ISSN : 2348-9049

দীপশিখা DEEPSHIKHA

A Bilingual Peer-reviewed Annual Research Journal on Humanities
Volume : XVII, November 2023

মুখ্য সম্পাদক
ড° ডেইজী বাণী ডেকা
সম্পাদনা সহযোগী
মনালিছা দাস

অসমীয়া ছাত্ৰ সাহিত্য সমাজ
বড়োলেঙ বিশ্ববিদ্যালয়

কামৰূপী লোকগীতত নারীৰ জীৱন : 'ও ফুলেশ্বৰী বুকুৰে লগৰী' গীতটিৰ বিশেষ উল্লিখনসহ
ড° মনীষা তালুকদাৰ ♦ ৭৪

শংকৰদেৱৰ দৰ্শনত অবতাৰবাদ : এক অধ্যয়ন
দেবজিৎ সাহা ♦ ৮০

কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠী সমাজত প্ৰচলিত হুদুমদেও পূজা :
এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন।
কবিৰাম ৰায় ♦ ৮৫

নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্যৰ প্ৰবন্ধৰ ভাষা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
(নিৰ্বাচিত প্ৰবন্ধৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)
কৌশিক ঠাকুৰীয়া
ড° চুমী কলিতা ♦ ৯০

হাজং ভাষাৰ ধ্বনিতত্ত্বৰ বৰ্ণনাত্মক অধ্যয়ন
ড° উমেশ দাস ♦ ৯৯

পূৰ্বী বৰমুদৈৰ 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসৰ ভাষা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
কংকন তালুকদাৰ ♦ ১০৮

অৰ্থতত্ত্ব : এক আলোচনা
হিমাক্ষী ডেকা ♦ ১১৭

**Echoes of Rajbanshi Identity: A Poetic Journey through Panchanan
Barma's Verses**

Pallabita Roy Choudhury

Dr. Zothanchhingi Khiantge ♦ ১২৫

**Watery Worlds, Climate Crisis and Marine Ecologies: Blue Humanities per-
spectives in Amitav Ghosh's The Hungry Tide and Gun Island**

Indrajit Shill ♦ ১৩৫

পূৰ্ববী বৰমুদৈৰ 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসৰ ভাষা : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

কংকন তালুকদাৰ

গৱেষক ছাত্ৰ

অসমীয়া বিভাগ, বড়োলেণ্ড বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তস্বৰূপ :

বিংশ শতিকাৰ শেষ দশকত 'গৰীয়সী' আলোচনীৰ পাতত ধাৰাবাহিক উপন্যাস ৰচনাৰ মাজেৰে ঔপন্যাসিক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা লেখকগোষ্ঠীৰ ভিতৰত পূৰ্ববী বৰমুদৈ অন্যতম। বৰমুদৈয়ে জ্ঞান উপন্যাসৰ উপৰিও জ্ঞান সংকলনৰ মাজেৰে অসমীয়া সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনক সমৃদ্ধ কৰি থৈ গৈছে। বৰমুদৈৰ প্ৰথম উপন্যাস 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব'ৰ লগতে 'পৰম পূজনীয়' আৰু 'এটা আলিবাটৰ ইতিকথা' উপন্যাস দুখনো 'গৰীয়সী'ৰ পাতত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ পাইছিল। ইয়াৰোপৰি বৰমুদৈৰ আন চাৰিখন উপন্যাস প্ৰকাশ পাইছে। সেইকেইখন হৈছে - 'বাঘশাল, বাঘজাল আৰু মানুহ', 'কপোৱালী নৈৰ সোণোৱালী ঘাট', 'পূৰ্ববী বৰমুদৈৰ নিৰ্বাচিত উপন্যাসিকা' আৰু 'শান্তনুকুলনন্দন'। আমাৰ গৱেষণা পত্ৰত বৰমুদৈৰ 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখনৰ ভাষাশৈলী সম্পৰ্কে আলোচনাৰ প্ৰযত্ন কৰা হ'ব।

বীজ শব্দ : ভাষা, কাহিনী, ৰীতি, লোকভাষা, নিৰ্ভাৰ।

গৱেষণাৰ উদ্দেশ্য :

আমাৰ গৱেষণা পত্ৰ ৰচনাৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল—

- ১) উপন্যাসখনৰ বিভিন্ন বিষয়বস্তুগত দিশৰ আলোকপাত কৰা।
- ২) উপন্যাসখনৰ ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত ভাষাৰ গুৰুত্ব আৰু তাৰ প্ৰভাৱশালীতাৰ বিষয়ে বিচাৰ কৰা।
- ৩) ঔপন্যাসিকৰ ভাষাশৈলীগত বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰা।

গৱেষণাৰ পদ্ধতি :

আমাৰ গৱেষণাত মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হ'ব।

গৱেষণাৰ সমল :

গৱেষণাৰ মুখ্য সমল হৈছে— 'গৰীয়সী' আলোচনীত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশিত আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত মুদ্ৰিত গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশ পোৱা 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখন। ইয়াৰোপৰি গৌণ সমল হিচাপে ভাষা আৰু ব্যাকৰণ বিষয়ক গ্ৰন্থৰ উপৰিও ইণ্টাৰনেটৰ সহায় লোৱা হৈছে।

উপন্যাসখনৰ কাহিনী আৰু বিষয়বস্তু :

'গজৰাজ প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখনত মানৱ অসম আক্ৰমণৰ পৰা বিংশ শতিকাৰ শেষভাগলৈ এক দীঘলীয়া

সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। উপন্যাসখনত দুটা কাহিনীয়ে সমান্তৰালভাৱে গতি লাভ কৰিছে - এটা ভগীৰথ মৌজাদাৰৰ ঘৰখনক কেন্দ্ৰ কৰি আৰু আনটো বজা, মাক লাহৰী আৰু ৰেৱতীক কেন্দ্ৰ কৰি। উপন্যাসখনৰ নামকৰণৰ পৰাই অনুমান কৰিব পাৰি যে হাতী বিষয়ক প্ৰসংগই উপন্যাসখনত বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰিছে। উপন্যাসখনৰ নামটোত হাতীৰ বন্দীত্বৰ প্ৰসংগৰ মাজেৰে উপন্যাসিকে সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰীক বিয়া কিদৰে হাতীৰ দৰেই বন্দী কৰি ৰখাৰ আৱদ্ধ কৰা হয়, তাৰ প্ৰসংগকে প্ৰতীকীভাৱে অংকন কৰিছে। অকল নাৰীয়েই নহয়, পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাত পুৰুষসকলেও যে সামাজিক ৰীতি-নীতি, বাহ্যিক শিকলি এডালত বান্ধ খাই থাকে সেই কথাৰ উপন্যাসখনত উপস্থাপন কৰিছে এনেদৰে —

“একেডাল বন্দীত্বৰ শিকলিয়েই বান্ধিছে মৌজাদাৰ দেউতা, বৰ সোণ ককাইদেউ, সৰু সোণ, চেনিৰাম কাইটি, মাণিক, মদন, গোবৰ্দ্ধন সখি। আ : কাক বন্ধা নাই? কলীয়া ফান্দীও বান্ধ খাই আছে; খামাৰিত হাতী পোৱালিটোও বান্ধ খাই আছে।” (বৰমুদৈ, পূৰ্বী : ‘গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’, পৃ. ১৬৬)

উপন্যাসখনৰ সমগ্ৰ কাহিনীভাগ চপুটা খণ্ডত বিভক্ত। ভগীৰথ মৌজাদাৰৰ ঘৰলৈ হাতী এজনী সোমাই অহা আৰু হাতীজনীক মৌজাদাৰণীয়ে ভৰি ধুৱাই, খান এপাচি খাবলৈ দি আদৰণি জনোৱাৰ প্ৰসংগেৰে উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ আৰম্ভণি ঘটিছে। ককাকৰ দিনৰে পৰা হাতীয়ে মৌজাদাৰৰ পদূলি শুৱনি কৰি আহিছে। মৌজাদাৰৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ বৰ সোণে চহৰৰ কলেজত এখন শিক্ষকতা কৰিছিল। তাতেই ঘৰৰ কোনেও নজনাকৈয়ে অনা অসমীয়া ছোৱালী এজনীক বিয়া কৰায়। ইয়াক লৈ মৌজাদাৰৰ ঘৰখনত কিছুদিনৰ বাবে অস্থিৰতাৰ এক পৰিৱেশৰ সৃষ্টি হৈছিল। মৌজাদাৰে বৰ সোণক ত্যাজ্যপুত্ৰ ঘোষণা কৰে যদিও পৰৱৰ্তী সময়ত ঘৰমুৱা হোৱা বৰ সোণ আৰু বন্দনাক স্বাভাৱিকভাৱে গ্ৰহণ কৰাহে দেখা যায়। ইয়াৰ মাজেৰে যুগ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে ধাৰণা আৰু মূল্যবোধৰ সলনিৰ প্ৰসংগক উপন্যাসিকে সুন্দৰভাৱে দাঙি ধৰিছে।

উপন্যাসখনত সমাজৰ দুই শ্ৰেণীৰ মানুহৰ বৈপৰীত্যমূলক ছবি এখনো উপন্যাসিকে সুন্দৰৰূপত প্ৰতিফলিত কৰিছে। মৌজাদাৰৰ আভিজাত্যৰে পৰিপূৰ্ণ ঘৰখনক প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰতিভূ ৰূপে চিহ্নিত কৰিব পাৰি। মৌজাদাৰৰ ঘৰখন পৰিয়ালৰ মানুহখিনিৰ বাহিৰেও ঘৰুৱা কামত নিয়োজিত মানুহ, হাতী পোহপালৰ লগত জড়িত মানুহ আদিৰে পৰিপূৰ্ণ। ইয়াৰ বিপৰীতে নতুনকৈ হাতীগিৰি হোৱা হেমধৰ, বজা, কলীয়া ফান্দী আদিক খাটি খোৱা অৰ্থাৎ দ্বিতীয় শ্ৰেণীটোত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰি। হাতীগিৰি হ’লেও হেমধৰৰ ঘৰখনৰ অৱস্থা এসাজ খাই আন এসাজ লঘোণ দিবলগীয়াবিধৰ। এজাক বৰষুণ দিলেই ঘৰৰ চালৰ পৰা পানী পৰিবলৈ ধৰা অৱস্থাটোৰ বৰ্ণনা ঘৈণীয়েক বতাহীৰ খং-আক্ষেপৰ মাজেৰে দেখুৱাইছে এনেদৰে—

“বৰষুণ দিলেই মজিয়াত বাটি-চৰিয়া পাতিব লগা হোৱা এনেকুৱা হাতীগিৰিৰ মই নাম নেজানো। আই-বোপায়ে কাটি ছোৱা ছোৱা কৰি মোক লুইতত উটুৱাই দিব লাগিছিল, এনে হাতীগিৰিলৈ বিয়া দিয়াতকৈ। (সদ্যোক্ত, পৃ. ১১)

বজা আৰু মাকৰ লগতে ৰেৱতীৰ সতে সম্পৃক্ত আনটো কাহিনীয়েও উপন্যাসখনক গতি দিয়াত বিশেষ ভূমিকা লৈছে। দুখিনী বিধবা বজাৰ মাক লাহৰীৰ হেঁপাহ, কামে-কাজে নিপুণ, ঘৰ ধৰি ৰাখিব পৰা ৰেৱতীক বোৱাৰী কৰি অনা। কিন্তু গাঁৱৰ মানুহৰ ইটো-সিটো কামৰ ভাৰ লৈ দিনৰ দিনটো অলৌ-টলৌকৈ ঘূৰি ফুৰা বজাৰ নতুনকৈ ঘৰ এখন পতাৰ প্ৰতি কোনো আগ্ৰহ নাই। বজাই এসাজ খাই এসাজ নোজোৰা অৱস্থাটোৰ কথা মাকক সোঁৱৰাই দি প্ৰসংগটোৰ পৰা আঁতৰি ৰৈছে। ইয়াক লৈ মাজে সময়ে বজা আৰু মাকৰ মাজত বাদ-বিবাদ হ’লেও বুটী হৈ অহা মাকজনীৰ কোলাত মূৰ থৈ বজাই সমস্ত পৃথিৱীৰ দুখ-ভাগৰ পাহৰিবলৈ যত্ন কৰিছে। ইয়াৰ মাজেৰে বজাৰ মাকলৈ আৰু মাকৰ বজালৈ থকা অপত্য স্নেহ প্ৰকাশ পাইছে। পিছলৈ বজাৰ

সপোনলৈ হাতী এজনীৰ সঘন অহা-যোৱাৰ প্ৰসংগৰ মাজেৰে এই কাহিনীটোক ঔপন্যাসিকে আগবঢ়াই নি সামৰণি ঘটাইছে। দৰাচলতে ঔপন্যাসিকে এই হাতীজনীৰ মাজেৰে ৰজাৰ ভাৱনাৰ জগতখনত খোপনি পুতিবলৈ ধৰা ৰেৱতীৰ প্ৰসংগকহে কৌশলগতভাৱে প্ৰতীকীৰূপত অংকন কৰিছে।

ঔপন্যাসখনত নিভাঁজ গ্ৰাম্য সমাজৰ প্ৰতিফলন ঘটাবলৈ কৰা প্ৰয়াসত গ্ৰাম্য সমাজত প্ৰচলিত বিশ্বাস-অন্ধবিশ্বাস, খাদ্যাভাস, সংস্কাৰ, হাই-কাজিয়া, কৃষি-পদ্ধতি, কৰ্ম নিপুণতা আদি বিভিন্ন দিশত সূক্ষ্মভাৱে নিৰীক্ষণ কৰি অন্তৰ্ভুক্ত কৰা দেখা যায়। ইয়াৰোপৰি বিংশ শতিকাৰ সমাজ ব্যৱস্থাত থকা জাত-পাত, বৰ্ণ বৈষম্যৰ প্ৰসংগ তথা বাল্যবিবাহৰ দৰে সমস্যাকো স্থান দিয়া দেখা গৈছে। ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালত জন্ম হোৱা সাত বছৰীয়া আইধানক গাভৰু হোৱাৰ আগতেই ককাকৰ বয়সৰ এগৰাকী বয়সীয়া ব্যক্তিলৈ বিয়া দিয়া, বিয়াৰ ছমাহ নৌহওতেই আইধান বিধৱা হ'বলগীয়া হোৱা আৰু কঠোৰ সামাজিক ৰীতি-নীতি, বাহ্মানৰ মাজত কৈশোৰৰ জীৱনবোধৰ উপলব্ধি কৰিব নোৱাৰাকৈয়ে জীৱনচক্ৰক ক্ৰমশঃ নিঃশেষ কৰিব লগা হোৱা প্ৰসংগৰে বাল্যবিবাহৰ ভয়ংকৰ পৰিণাম স্পষ্টৰূপত দাঙি ধৰিছে।

ঔপন্যাসখনত আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে বৰ্ণনাৰ মাজত হাতী বিষয়ক প্ৰসংগক অৱতাৰণা কৰি যোৱা দেখা গৈছে। হাতী ধৰা প্ৰথা, হাতী ধৰাৰ লগতে পোহপালৰ লগত জড়িত মাউত, ফান্দী, ঘাঁচী আদিৰ জীৱন প্ৰণালী, হাতীৰ প্ৰকাৰ, হাতী চিকাৰৰ ভিন ভিন প্ৰথা, হাতীৰ ৰোগ আৰু চিকিৎসা পদ্ধতি আদিৰ লগতে হাতী ধৰা প্ৰথাৰ সতে জড়িত বিভিন্ন ৰীতি-নীতি, কলা-কৌশল, গীত-মাত, পূজা-পাতল, হাতী বশ কৰা মন্ত্ৰ আদিকো অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে। ইয়াৰোপৰি প্ৰকৃতিৰ সজীৱ বৰ্ণনাৰ চিত্ৰণ ঔপন্যাসখনত প্ৰায়েই লক্ষ্য কৰিব পাৰি। ঘৰুৱা উপমা, জতুৱা ঠাঁচ, ফকৰা-যোজনা, কাব্যিকধৰ্মী ভাষা আদিৰ সমাহাৰৰ লগতে কল্পনা আৰু বাস্তৱৰ সুন্দৰ সংমিশ্ৰণেৰে ঔপন্যাসখনক গঢ় দিয়াৰ প্ৰচেষ্টা লক্ষ্য কৰিব পাৰি।

‘গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’ৰ ভাষা :

নিৰ্বাচিত ঔপন্যাসৰ বিষয়বস্তুগত দিশৰ আলোচনাৰ অন্তত দেখা গৈছে যে মানৱ অসম আক্ৰমণৰ পৰা বিংশ শতিকাৰ শেষভাগলৈ এক দীঘলীয়া পৰিক্ৰমাৰ সামাজিক প্ৰেক্ষাপটক লৈ ঔপন্যাসখন ৰচিত। গ্ৰাম্য সহজ-সৰল গ্ৰাম্য জীৱন প্ৰণালীক লৈ ৰচিত ঔপন্যাসখনত শব্দ, বাক্য গাঁথনি আদিত দুৰ্বোধ্যহীন ভাষাৰ প্ৰয়োগত গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়। ঔপন্যাসখনৰ শব্দ প্ৰয়োগলৈ চালে তৎসম, অৰ্ধতৎসম আদি শব্দৰ স্বাভাৱিক প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। উদাহৰণ—

(ক) তৎসম শব্দ : বুদ্ধি, বিদ্যা, পত্ৰ, বস্ত্ৰ, পঞ্চব্যঞ্জন, দেৱী, বংশ, সত্য, ধৰ্ম, স্নেহ, পুষ্পদন্ত, সহস্ৰ, সৰ্বত্ৰ, তাণ্ডৰ ইত্যাদি।

(খ) অৰ্ধ তৎসম শব্দ : গুপুত, অইন, ৰহইচ, ভকত, জনম, অগিয়ান, সৰগ ইত্যাদি।

ইয়াৰোপৰি ঠায়ে ঠায়ে হিন্দী আৰু আৰবী-পাৰ্চী ভাষাৰ প্ৰয়োগ কৰাও দেখা যায়।

উদাহৰণ :

হিন্দী শব্দ : গাদী, দেমাক, মজবুত, হুকুম, হায়ৰাণ, ওপৰৱালা, চল, খুচি ইত্যাদি।

আৰবী-পাৰ্চী শব্দ : চাহাব, মালিক, গোলামী, ৰচুল, আন্না, দোহাৰ, কোৰাণ ইত্যাদি।

বৰমুদৈৰ ঔপন্যাসত ইংৰাজী ভাষাৰ শব্দৰো দুই-এক স্থানত প্ৰয়োগ দেখা যায় যদিও এনে শব্দৰ প্ৰয়োগ যথেষ্ট কম। এইক্ষেত্ৰত বৰ্ণনীয় বিষয় তথা পৰিৱেশৰ প্ৰতি ঔপন্যাসিকে দিয়া সচেতন দৃষ্টিভংগী পৰিলক্ষিত হৈছে। আকৌ ইংৰাজী শব্দৰ প্ৰয়োগ কৰিলেও সেইবোৰক অসমীয়া হৰফত বা অসমীয়া ভাষাৰেহে ইংৰাজী

শব্দক ব্যৱহাৰ কৰিছে। যেনে - কলেজৰ মাপ্টৰ, টিকট, লংপেণ্ট, মেডেল, অফিচ, স্কুল ইত্যাদি।

উপন্যাসখনত যথেষ্ট মাত্ৰাত যুৰীয়া শব্দৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। এই যুৰীয়া শব্দবোৰে বৰ্ণনীয় প্ৰসংগৰ মাজত ধ্বনি মাধুৰ্যতাৰ সৃষ্টি কৰি উপন্যাসখনক আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। কিছুসংখ্যক উদাহৰণ —

দ্বিৰুক্তিবাচক শব্দ : সময়ে সময়ে, চোবাই চোবাই, মচি মচি, দোষী দোষী, লাহে লাহে, মাজে মাজে, খুন্দি খুন্দি, হওঁ হওঁ, খাই খাই, বিড়ি বিড়ি, এপাল এপাল, ভায়ে ভায়ে ইত্যাদি।

সমার্থক শব্দ : মৰম-আদৰ, চাফ-চিকুণ, বাট-পথ, কথা-বতৰা ইত্যাদি।

অনুৰূপ শব্দ : একাৰে-মুন্ধাৰে, অকাই-পকাই, অসুখ-বিসুখ, থেৰো-গেৰো, গায়ো-পায়ো, আঁত ত'ত ইত্যাদি।

ইয়াৰোপৰি অনুকাৰ আৰু বিপৰীত অৰ্থবাচক সমাসবদ্ধ শব্দবোৰো ভালমান প্ৰয়োগ উপন্যাসখনত পোৱা যায়।

উদাহৰণ :

অনুকাৰ শব্দ : গজং গজংকৈ, থপথপকৈ, কেৰকেৰণি, জিৰ জিৰ, বককৈ, দপ্‌দপকৈ, টপ্ টপকৈ, ধপধপকৈ, বক্ বককৈ ইত্যাদি।

বিপৰীত অৰ্থবাচক সমাসবদ্ধ শব্দ : তলে-ওপৰে, ল'ৰা-ছোৱালী, বিশ্বাস-অন্ধবিশ্বাস, বাৰিষাই-খৰালিয়ে, বাহিৰে-ভিতৰে, খালে-বামে, আহ-যাহ, দুখ-সুখ ইত্যাদি।

নিৰ্বাচিত উপন্যাসখনৰ শব্দাৱলীৰ ক্ষেত্ৰত দেখা এক অন্যতম দিশ হ'ল - সন্ধিয়াুক্ত শব্দ ৰূপৰ প্ৰয়োগ। বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ই এক উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। এনে কিছুমান উদাহৰণ - প্ৰত্যাশা, দুৰ্যোগ, পঞ্চামৃত, গণেশ, সাধ্যানুসাৰে, লোকাৰণ্য, সংযুক্ত, দীৰ্ঘায়ু, ভদ্ৰেশ্বৰ ইত্যাদি।

ইয়াৰোপৰি বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ গুৰুত্ব আৰু পৰিৱেশ পৰিস্থিতি অনুসৰি শব্দ প্ৰয়োগত নিপুণ উপন্যাসিকে কলাসুলভভাৱে বৰ্ণনীয় প্ৰসংগৰ মাজত থলুৱা নিভাঁজ অসমীয়া শব্দৰ প্ৰয়োগৰো গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়। তাৰোপৰি কৰ্ম বিষয়ক শব্দ, হাতী বিষয়ক বিভিন্ন শব্দ আদিকো অন্তৰ্ভুক্তকৰণৰ মাজেৰে পাঠকৰ ওচৰ চপাই নিয়াৰ প্ৰয়াস কৰা দেখা গৈছে। উদাহৰণ -

১) গ্ৰাম্য-নিভাঁজ শব্দ : হাউলি, হেবাং, পাখৰি, খোচনা, জেওৰা, ধোঁৱা চাঙ, শেতেলিত, হাউচ, আউজি, অমুৰি, এথোন, কাতি শতা, শিকিয়া, জামা, কাকিনী, নঙলা, অজগৌটোক, ভাটি ইত্যাদি।

২) কৰ্ম বা পদবীসূচক শব্দ : মাউত, ফন্দী, ঘাঁচী, মৌজাদাৰ, ৰাফানি, বেজ, হালোৰা ইত্যাদি।

৩) হাতী বিষয়ক শব্দ : মখনা, কুনকী, চেই, পিচু, উঠ, আগেত, বৈঠ, ফাৰা ইত্যাদি।

গতিকে দেখা যায় যে বিভিন্ন শব্দৰ সমাহাৰ ঘটালেও উপন্যাসিকে নিভাঁজ অসমীয়া সুৰদীসুৰীয়া ভাষাৰ শব্দাৱলীৰ প্ৰয়োগতহে অধিক গুৰুত্ব দিছে। ইয়াৰ মাজেৰে মাতৃভাষাটোৰ প্ৰতি থকা প্ৰেম তথা আনুগত্য প্ৰকাশিত হৈছে। তাৰোপৰি লক্ষ্য কৰিব পাৰি যে উপন্যাসিকে শব্দ প্ৰয়োগৰ সময়ছোৱাত সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ পাঠকৰ প্ৰতি সততে দৃষ্টি ৰাখি দৈনন্দিন জীৱনৰ বিভিন্ন প্ৰায়োগিক ক্ষেত্ৰত ব্যবহৃত চিনাকি শব্দাৱলীকহে প্ৰয়োগ কৰিছে। জটিল, দুৰ্বোধ্যময় শব্দ প্ৰয়োগ বৰমুদৈৰ উপন্যাসখনত পোৱা নাযায়। গ্ৰাম্য সমাজ জীৱনৰ নিখুঁত উপস্থাপনৰ বাবে লোকভাষাত প্ৰচলিত বিবিধ জতুৱা ঠাঁচ, খণ্ডবাক্য, ফকৰা-মোজনা আদিকো উপন্যাসখনত ব্যৱহাৰ কৰা দেখা গৈছে। কেইটামান উদাহৰণ —

জতুৱা ঠাঁচ আৰু খণ্ডবাক্যৰ প্ৰয়োগ :

১) বুজিছ হেম, মই আজিকালিৰ পাবত গজা মৌজাদাৰ নহয়। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৪)

২) কুকুৰ লৰ দি বজা ওলাই গ'ল। (সদ্যোক্ত, পৃ-৬৪)

৩) ভকত মানে তাৰ লগৰ ভঙুৱা ভকত। (সদ্যোক্ত, পৃ. ৰচয়)

৪) মাটিত পৰানো কেইদিন হৈছে, কথা-বতৰা বুজি পোৱা হ'লেই। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৩৪) ইত্যাদি।

ফকৰা-যোজনাৰ প্ৰয়োগ :

১) যেনে কুকুৰ তেনে টাঙোন। (সদ্যোক্ত, পৃ-১২১)

২) হালতো নাই ফালতো নাই। (সদ্যোক্ত, পৃ-১২১)

৩) যেন ঢোকোতে কল আৰু কলতে ঢোকা। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৬৬)

৪) শিমলু কি চন্দন হয়, পৰ কি আপোন হয়? (সদ্যোক্ত, পৃ-৭৩)

৫) ভাইৰ সমান শত্ৰু নাই ভাইৰ সমান মিত্ৰ নাই। (সদ্যোক্ত, পৃ-৬৩)

এনে সচৰাচৰ চিনাকি উপাদানৰ সমাহাৰে বৰমুদৈৰ উপন্যাসত লেখক আৰু পাঠকৰ মাজত আন্তঃসম্পর্ক সুদৃঢ় কৰাত বিশেষ ভূমিকা লৈছে বুলিব পাৰোঁ।

বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাৰ বাক্যতাত্ত্বিক প্ৰসংগলৈ চালে বৰমুদৈয়ে সৰল, জটিল, যৌগিক, চুটি আদি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বাক্য কৰিছে যদিও চুটি চুটি বাক্যৰেই বৰ্ণনীয় প্ৰসংগক স্পষ্ট ৰূপত দাঙি ধৰাৰ প্ৰযত্ন সততে লক্ষ্য কৰিব পাৰি। এনে চুটি বাক্যৰ প্ৰয়োগৰ সময়ছোৱাত বাক্যবোৰ কেতিয়াবা হৈ পৰিছে একশব্দীয় অথবা দ্বিশাব্দিক। উদাহৰণ-

একশব্দীয় বাক্য :

* কণকণীয়া। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৩)

* গোন্ধাইছে। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৭৫)

দ্বিশাব্দিক বাক্য :

* হাতীগিৰি দুঘৰেই। (সদ্যোক্ত, পৃ-১১)

* নানান কথা। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৫৯)

কেতিয়াবা আকৌ বিষয়ৰ গুৰুত্ব আৰু চৰিত্ৰৰ মনোজগতৰ ভাবাবেগৰ পূৰ্ণ প্ৰতিফলন ঘটাবলৈ যাওঁতে দীঘলীয়া বাক্যবোৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। উদাহৰণ :

* সেইজনী যদি তাৰ মাক, তেন্তে এই পাহাৰৰ পৰা বৈ অহা ক্ষণে ক্ষণে খঙাল, ক্ষণে ক্ষণে ৰঙিয়াল জুলীয়াৰূপৰ ধাৰ যেন হৈ বৈ যোৱা ভৰলী নৈ, সৌ গুইনেজীয়া পৰ্বতটো-হিমালয়ৰ অংশ হেনো এইটো পৰ্বত, নামেৰীৰ বিশাল হাবিখন, মাটিৰ গোন্ধ লাগি থকা গছ, বন, মাটি আৰু সৌখন জোন বেলি গ্ৰহ নক্ষত্ৰ ওলমি থকা আকাশ - এইবোৰ? (সদ্যোক্ত, পৃ-১৬৫)

চুটি বাক্য তথা কম কথাৰে অধিক ভাব প্ৰকাশ কৰিব পৰাটো বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ অন্যতম ভাষিক বিশেষত্ব। তাৰোপৰি বৰ্ণনীয় প্ৰসংগলৈ ক্ষীপ্ৰতা অনাৰ বাবে বৰমুদৈয়ে বিভিন্ন কৌশল প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। এইক্ষেত্ৰত ক্ৰিয়াহীন, কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়াহীন বাক্য আদিৰ প্ৰয়োগ লক্ষ্য কৰিব পাৰি। উদাহৰণ —

ক্ৰিয়াহীন বাক্য :

* সেই সময়ত বুঢ়া মৌজাদাৰ সৰু। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৭)

* মাউত ৰতন। (সদ্যোক্ত, পৃ-৪৪)

কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়াহীন বাক্য :

* চাহ আৰু পিঠা। (সদ্যোক্ত, পৃ-১০৪)

* অবিৰামভাৱে। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৬৪)

বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাৰ বাক্যতাত্ত্বিক প্ৰসংগত কিছু স্বকীয় বিশেষত্ব লক্ষ্য কৰিব পাৰি। ইয়াৰ ভিতৰত একাধিক ক্ৰিয়াযুক্ত বাক্যৰ প্ৰয়োগ, একাধিক বিশেষণযুক্ত বাক্যৰ প্ৰয়োগ আদিক সন্নিৱিষ্ট কৰিব পাৰি। উদাহৰণ —

একাধিক ক্ৰিয়াযুক্ত বাক্য :

* পিয়াহ লাগি কান্দিছে, মাকে গাখীৰ দিব, ল'ৰা মনে মনে থাকিব। (সদ্যোক্ত, পৃ-১০৮)

* ওচৰত এখন পথাৰ আছে, এখন বিশাল জয়াল হাবি আছে, পিৰালি চকুতে ওচৰ চুবুৰীয়া আছে, পদুলিৰ আগেৰে সৌটো আলিবাট গৈছে, আলিবাটটোৱে কেবাখনো গাঁও চুই আহি চৰকাৰী এটা আলিত লগ লাগিছে। (সদ্যোক্ত, পৃ-৮৯)

একাধিক বিশেষণযুক্ত বাক্য :

১) নহ'লে বৰ সোণৰ দৰে গহীন-গভীৰ সংবেদনশীল, দৃঢ় মনৰ ল'ৰাটোক বলিয়া কৰা টান। (সদ্যোক্ত, পৃ-৩২)

২) আশা আছিল, হতাশা, ক্ৰোধ আৰু অসহায়তা নাছিল। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৭০)

আকৌ একাধিক প্ৰশ্নবোধক বাক্যৰো প্ৰয়োগ বৰমুদৈয়ে উপন্যাসখনত কৰা দেখা যায়। উদাহৰণ—

৩) সি ক'ত আছে? হাবিৰ মাজত নে ঘৰত? চাকি কত জ্বলিছে? হাবিৰ মাজতনে ঘৰত? সি এইটো কি সমাজিক দেখিলে? নে দিঠকেই হাতীজনীক সি ফুলবছা কাঁঠী চাঁচি দিছিলনে? নে হাতীজনীক ফুল বছা কাঁঠী চাঁচি দিয়া নহ'লগৈ। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৮৬)

এনে বাক্যৰ প্ৰয়োগৰ মাজেৰে চৰিত্ৰৰ মানসিক স্থিতি, অন্তৰ্ভুগ আদিৰ প্ৰতিফলনৰ লগতে ঔপন্যাসিকৰ মনোজগতত বিচৰণ কৰি থকা বিভিন্ন সমাধানহীন প্ৰশ্নৰ সমিধান বিচৰাৰ প্ৰয়াস দেখা যায়। তাৰোপৰি ইয়াৰ ফলতেই পাঠক আৰু লেখকৰ মাজত এক অন্তৰ্ভুগ যোগসূত্ৰ স্থাপন হৈছে। আকৌ উপন্যাসখন যিহেতু নিভাঁজ গ্ৰাম্য সমাজৰ পটভূমিত ৰচিত, সমাজ জীৱনৰ নিখুঁত প্ৰতিফলন ঘটাবলৈ যাওঁতে ঔপন্যাসিকে ঔপন্যাসিকে সমাজ ব্যৱস্থাত প্ৰচলিত বিভিন্ন গালি-গালাজ, শপনি আদিকো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা দেখা গৈছে। এই গালি-গালাজসমূহ লোকসাহিত্যৰ লগতে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰো উল্লেখযোগ্য সম্পদ। উপন্যাসখনত প্ৰাপ্ত এনে কিছুসংখ্যক উদাহৰণ —

* চুৱা চেলেকাৰ জাত। ৰাতিটো কাৰ মেখেলাৰ তলত সোমাই আছিলি। (সদ্যোক্ত, পৃ-২১)

* ফপৰা কুকুৰ। গাত পানী পৰিলে জোকাৰি পেলাব। (সদ্যোক্ত, পৃ-২২)

* কটা অগিয়ানৰ সঁচ। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৮৬)

বৰমুদৈয়ে বৰ্ণনীয় বিষয়ক আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিবলৈ উপমাৰ সঘন প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ভাষাৰ ই এক উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। এনে ভাষাৰ প্ৰয়োগে উপন্যাসখনত বিষয়ৰ আকৰ্ষণীয়তাৰ লগতে বৰ্ণনীয় পৰিৱেশ সৃষ্টিতো ভূমিকা লৈছে। উদাহৰণ—

* চকু পানীত তিতা চকুকেইটা জবাফুলৰ দৰে ৰঙা। (সদ্যোক্ত, পৃ-৩১)

* সোন্দা কলৰ দৰে পূৰঠ ছোৱালীজনী বিছনাতে চেপেটা লাগিল। (সদ্যোক্ত, পৃ- ৪০)

* তাইৰ ওঁঠকেইটা হাবিৰ মাজৰ বনৰীয়া কলগছৰ দিলটোৰ দৰে ৰঙচুৱা। (সদ্যোক্ত, পৃ- ১৩৬)

বৰমুদৈয়ে বিশেষকৈ দীঘলীয়া বৰ্ণনাৰ মাজত এনে উপমাৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। দীঘলীয়া বৰ্ণনাই যাতে পাঠকৰ মনত বিৰক্তি জন্মাব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখি এনে ব্যৱহাৰৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়। কেতিয়াবা আকৌ এনে প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ বাবে কাব্যিকময়ী ভাষাৰ প্ৰয়োগো কৰা দেখা গৈছে। এটা উদাহৰণ—

* ধকধকীয়া বগা চেলেংচাদৰ এখন গাত ছটিয়াই লৈ নৈখন বৈ গৈছে। হাবিখনে জোনৰ পোহৰৰ ৰং ধাৰণ কৰিছে। হাবিৰ লঠঙা গছৰ ফাঁকে ফাঁকে শুক্লপক্ষৰ জোনাক মাটিলৈ নামিছে। জোনাকবোৰ মাটিত পৰি মাটি হৈছে, গছত পৰি গছ, নৈৰ বুকুত পৰি নৈখন হৈছে। আঃ কি মোহময় হৈ পৰিছে। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৩৪)

বৰমুদৈয়ে উপন্যাসখনত ঠায়ে ঠায়ে প্ৰত্যক্ষ সংলাপ ৰীতিৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা গৈছে। এনে ৰীতি সাধাৰণতে নাটকত ব্যৱহাৰ হয় যদিও গল্প আৰু উপন্যাসতো চৰিত্ৰৰ ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰতিফলনৰ বাবে কথোপকথনত গল্পকাৰ অথবা উপন্যাসিকে ইয়াৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। নিৰ্বাচিত উপন্যাসখনতো পাওঁ—

তই মোক আগতে কোৱা নাছিলি কিয়? সি এতিয়া ক'ত আছে?

‘বাৰীতে আছে।’

‘গণেশ?’

‘গণেশক নন্দই উলিয়াই লৈ গৈছে—’

‘বাৰু, তই গৈ সৰু সোণক মই মতা বুলি ক’গৈ।’ (সদ্যোক্ত, পৃ-২৭)

উপন্যাসখনৰ বৰ্ণনাৰ মাজত আকৌ দুই-এঠাইত প্ৰতীকধৰ্মী ভাষাৰ ব্যৱহাৰো কৰা দেখা গৈছে।
উদাহৰণ—

“ৰজাৰ টোপনি আহিছিল। চিলমিল টোপনিত সি সমাজিক দেখিছিল। নামেৰী হাবিৰ পৰা হাতী এজনী আহিছে। হাতীজনীয়ে সিহঁতৰ ঘৰৰ পদূলিমূৰৰ নঙলাডাল খুলিছেহি। হয়, হয় তাই এইখন ঘৰলৈকে সোমাই আহিছে। তাই আহি বাৰাণ্ডাতে উঠিছেহি। তাই ঘৰ-চোতাল, বাহিৰ-ভিতৰ, পদূলি অতাই ফু মাৰি ভাত খাব পৰা কৰি থৈছে। তাই বাৰাণ্ডাত বহি মছৰা ফুৰাই আছে, গুণগুণাই নাম গাইছে। হাতীজনীয়ে বনৰীয়া মানুহ এটাক ঘৰচীয়া হোৱাৰ কথা শিকাৰ। (সদ্যোক্ত, পৃ-১৮৫, ১৮৬)

ওপৰৰ উদাহৰণটোলৈ চালে দেখা যায় যে তাত যি হাতীৰ কথা হৈছে, সেয়া প্ৰতীকী মাথোন। ইয়াত উপন্যাসিকে হাতীজনীৰ মাজেৰে প্ৰকৃতৰ্থত ৰজাৰ সপোনত আহি প্ৰায়েই ভুমুকি মৰা ৰেৱতীৰ কথাকহে উপস্থাপন কৰিছে। এনে প্ৰতীকী ভাষাৰ প্ৰয়োগ বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব।

এনেদৰে বিভিন্ন দিশ বিচাৰি চোৱাত দেখা গৈছে যে উপমা অলংকাৰৰ প্ৰয়োগ, বিবৃতিমূলক সংলাপ ৰীতিৰ প্ৰয়োগ, প্ৰতীকাত্মক ভাষাৰ প্ৰয়োগ আদিৰ প্ৰয়োগেৰে উপন্যাসখনক আকৰ্ষণীয় ৰূপত গঢ় দিবলৈ প্ৰয়ত্ন কৰিছে। অৱশ্যে ক’ব লাগিব যে হাতীৰ প্ৰকাৰ, চিকাৰ, লক্ষণ আদি সম্পৰ্কীয় তথ্য প্ৰতিষ্ঠা আৰু অত্যাধিক বৰ্ণনাই ঠাইবিশেষে পাঠকৰ মনত বিৰক্তি ভাবৰ সৃষ্টি কৰি ৰসাস্বাদনত ব্যাঘাত জন্মোৱা যেন আমাৰ ভাব হয়। বাহুল্যকৰণ পূৰ্বী বৰমুদৈৰ ভাষাৰীতিৰ বিশেষত্ব নহয় যদিও ভাব-বস্তুক অধিক বাস্তৱধৰ্মী কৰি তুলিবলৈ যোৱাৰ প্ৰয়াসত এনে হৈ পৰিছে বুলিব পাৰি।

‘গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব’ উপন্যাসৰ ভাষাৰ ব্যাকৰণগত বিশেষত্ব :

কোনো এগৰাকী লেখকৰ সৃষ্টিশীল অথবা মননশীল দুয়োশ্ৰেণীৰ সাহিত্যৰ ভাষাশৈলী বা গদ্যশৈলীৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ গ’লে, লেখকগৰাকীৰ সাহিত্যত ব্যৱহৃত ব্যাকৰণগত দিশসমূহতো সচেতন দৃষ্টি দিয়াৰ প্ৰয়োজন আহি পৰে। এনে দিশৰ পৰা বৰমুদৈৰ উপন্যাসৰ ব্যাকৰণগত দিশটোৱো বিশেষভাৱে মনকৰিবলগীয়া। নিৰ্বাচিত

উপন্যাসখনতো অসমীয়া ব্যাকৰণ অনুগত ভাষাৰীতিৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা গৈছে। ব্যাকৰণগত দিশৰ অন্তৰ্গত ধ্বনিতাত্ত্বিক, ৰূপতাত্ত্বিক আদি ভিন্ন প্ৰসংগলৈ চালে কিছুমান বিশেষত্ব সততে দৃষ্টিগোচৰ হয়। উদাহৰণ :

* 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখনত ভালেমান দ্বিস্বৰ ধ্বনিৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। উদাহৰণ - উ আ (বিজলুৱা), এ ও (বাদেও), আ ই (ভৰাই) ইত্যাদি।

* উপন্যাসখনত ঠায়ে ঠায়ে ত্ৰিস্বৰ ধ্বনিৰ প্ৰয়োগো লক্ষ্য কৰিব পাৰি। উদাহৰণ - ই আ ই (খেপিয়াই), উ আ ই (দেখুৱাই), ও এ ই (কোনোৱেই), উ আ ই (হুঁৱাই) ইত্যাদি।

* চতুঃস্বৰ ধ্বনিৰ প্ৰয়োগ আছে যদিও অতি কম। এটা উদাহৰণ - অ ই এ ই (যাবগৈয়েই)

* চৰিত্ৰৰ মুখত ঘটা শব্দৰ উচ্চাৰণগত অস্পষ্টতা আৰু ঘৰুৱা গ্ৰাম্য কথনভংগী নিৰ্মাণৰ প্ৰচেষ্টাত স্থানবিশেষে স্বৰ আৰু ব্যঞ্জন দুয়োপ্ৰকাৰৰ ধ্বনি পৰিৱৰ্তন ঘটা দেখা গৈছে। উদাহৰণ— নিদিয়ে > নেদেয়ে, দুখিনী > দুখুনী, কেইজনে > কেউজনে, বলধ > বলদ, বেখা > বেঘা, জংগল > জংঘল, কৰচ > কবচ ইত্যাদি।

* কামৰূপী উপভাষাৰ অন্যতম ভাষিক বিশেষত্ব অপনিহিতিৰ প্ৰয়োগ ঠায়ে ঠায়ে দেখা গৈছে। উদাহৰণ— ৰাজ্য > ৰাইজ, ধৈহ্য > ধইজ, অন্য > অইন ইত্যাদি।

* শব্দৰ বিভিন্ন স্থানত 'আগম' আৰু 'লোপ'- দুয়োপ্ৰকাৰৰ পৰিৱৰ্তন প্ৰায়েই দেখা গৈছে।

আগমমূলক পৰিৱৰ্তন : ব্ৰাহ্মণ > বামুণ, হুলস্থল > হুলুস্থল, দেহ > দেহা, লৌহ > লোহা, ছাঁ > ছাঁয়া ইত্যাদি।

লোপমূলক পৰিৱৰ্তন : ইয়াৰ > আৰ, তিনিটা > তিনটা, চাফা > চফা, বিধাতা > বিধতা, তেন্তে > তেনে, সন্মুখত > সমুখত, সাহস > সাহ ইত্যাদি।

* বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সৰ্গ আৰু প্ৰত্যয়ৰ বহুল প্ৰয়োগ উপন্যাসখনৰ ভাষাত পোৱা যায়। উদাহৰণ - পূৰ্ব সৰ্গ : এসময়ত, পৰাজিত, নিচিএৰ্চচোন, অসত্য ইত্যাদি।

তদ্ধিত প্ৰত্যয় : অৰীয়া (বনৰীয়া), অনি (বননি), আল (বসাল), ই (খেতি), ঈয়া (যৌতুকীয়া) ইত্যাদি।

নিৰ্দিষ্টতাৰ্চক প্ৰত্যয় : জনী (মানুহজনী), টো (চাকিটো), কণ (মাটিকণ), খন (গাঁওখন), জোপা (গছজোপা), হাল (গৰুহাল), ডোখৰ (ঠাইডোখৰ), কুৰা (জুইকুৰা), খিলা (এখিলা), টোপা (পানীটোপা) ইত্যাদি।

অনিৰ্দিষ্টতাৰ্চক প্ৰত্যয় : মান (দুবিৰামান), চেৰেক (খনচেৰেক, দিনচেৰেক), কেইটা (চকুকেইটা), কেউটা (কেউটা হাতীয়েই) ইত্যাদি।

পুৰুষবাচক প্ৰত্যয় : এৰ (আয়েৰ), - এৰ (পিতায়েৰ), - এক (পিতায়েক, ভায়েক, পুতেক, বাপেক) ইত্যাদি।

বহুবচনাত্মক প্ৰত্যয় : মখা (শনাইমখা), জাক (ল'ৰা-ছোৱালীৰ জাক), বোৰ (ডাঙৰিবোৰ), হঁত (চেনিৰামহঁত) ইত্যাদি।

স্বাৰ্থিক প্ৰত্যয় : হি (পালেহি), চোন (দিবিচোন), হেঁতেন (থাকিলহেঁতেন), হে (ওপৰতহে), গৈ (যায়গৈ), দেই (থাকিবিদেই) ইত্যাদি।

* লিংগগত দিশৰ ক্ষেত্ৰত সুকীয়া শব্দৰ প্ৰয়োগ, লিংগ নিৰপেক্ষ ৰূপৰ আগত মতা-মাইকী শব্দৰ প্ৰয়োগ, নিৰ্দিষ্টতাৰ্চক প্ৰত্যয়ৰ প্ৰয়োগ, বিভিন্ন স্ত্ৰী-প্ৰত্যয়ৰ আদিৰ জৰিয়তে লিংগভেদ দেখুওৱাৰ লগতে এনে কিছুমান শব্দৰূপৰ প্ৰয়োগ কৰিছে, যিবোৰৰ বিপৰীত লিংগবাচক ৰূপৰ পোৱা নাযায়। এনে শব্দৰূপে স্বাভাৱিকতে পুংলিংগ বা স্ত্ৰীলিংগবাচক অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে। কিছুমান উদাহৰণ -

পুংলিংগবাচক শব্দ : ফান্দী, মাউত, ভড়ুৱা, বৰাগী, যাঁচী ইত্যাদি।

স্ত্ৰীলিংগবাচক শব্দ : আয়তী, বাৰী, দুখিনী, বিধাতা ইত্যাদি।

* বিভিন্ন কৃদন্তু ৰূপৰ ভিতৰত বিশেষকৈ বৰ্তমানকালিক কৃদন্তু ৰূপ 'ওঁতে'ৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা গৈছে।

উদাহৰণ : কওঁতে, লওঁতে, ফুৰোঁতেই ইত্যাদি।

এইদৰে আলোচনাৰ অন্তত দেখা যায় যে 'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখনত ঔপন্যাসিকে বীতি আৰু ব্যাকৰণগত - উভয় দিশতে যথেষ্ট সচেতন দৃষ্টি ৰাখি পাঠকৰ হৃদয়স্পৰ্শী কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে।

উপসংহাৰ :

'গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব' উপন্যাসখনৰ ভাষাশৈলীৰ আলোচনাৰ অন্ততঃ বৰ্ণনীয় কাহিনী আৰু চৰিত্ৰৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি ভাষা প্ৰয়োগত ঔপন্যাসিকে বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া দেখা গৈছে। স্থানীয় প্ৰভাৱ তথা লোকসাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিক সমলৰ সমাহাৰে কাহিনীৰ আকৰ্ষণীয়তা গুণ বৃদ্ধি কৰিছে। স্থানবিশেষে দীঘলীয়া বৰ্ণনাই পাঠকৰ মাজত বিৰক্তিভাবৰ উন্মেষ ঘটাইছে যেন ভাব হ'লেও কাব্যিকধৰ্মী, আলংকাৰিক ভাষা আদি প্ৰয়োগেৰে ঔপন্যাসিকে তেনে আসৌঁৱাহ দূৰীকৰণৰ প্ৰযত্ন কৰিছে। সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ পাঠকৰ প্ৰতি সচেতন দৃষ্টিভংগী ৰাখিয়েই জটিল, দুৰ্বোধ্যময় ভাষা প্ৰয়োগৰ পৰা ঔপন্যাসিক বিৰত ৰৈছে। গতিকে ক'ব পাৰি যে-বিষয়বস্তুৰ উপস্থাপন, চৰিত্ৰাংকণ, পৰিৱেশ-পৰিস্থিতি অনুসৰি ভাষা প্ৰয়োগ আদিত আকৰ্ষণীয়তা ধৰি ৰাখি উপন্যাসখনৰ সাৰ্থক ৰূপায়ণত ঔপন্যাসিক সফল হৈছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

মুখ্য গ্ৰন্থ :

বৰমুদৈ, পূৰ্ববী : গজৰাজ, প্ৰেম আৰু বন্দীত্ব, জ্যোতি প্ৰকাশন, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-১, প্ৰথম প্ৰকাশ, অক্টোবৰ, ১৯৯৯

গৌণ গ্ৰন্থ :

কটকী, প্ৰফুল্ল : ক্ৰমবিকাশত অসমীয়া কথাশৈলী, বীণা লাইব্ৰেৰী, গুৱাহাটী, তৃতীয় সংস্কৰণ, ১৯৯২
কোঁৱৰ, অপৰ্ণা (সম্পা.) : আধুনিক অসমীয়া গদ্যশৈলী, বনলতা, ডিব্ৰুগড়-ৰ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৬
শৰ্মাদলৈ, হৰিনাথ : সাহিত্য প্ৰবেশ, বাণী প্ৰকাশ, ১৯৯৮

National Level Seminar

on

Assamese Language, Literature and Culture in the 21st Century: Text, Reading and Context

একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি : পাঠ, পঠন আৰু পটভূমি

Organised by

DEPARTMENT OF ASSAMESE

BODOLAND UNIVERSITY

Kokrajhar, BTR, Assam, PIN-783370

Date: 9th & 10th February, 2024

Certificate of participation

This is to certify that

Kamgran Talukdar, Research Scholar, Bodoland University.....

participated/presented a paper entitled

একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি : পাঠ, পঠন আৰু পটভূমি :
এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

in the National Level Seminar on

Assamese Language, Literature and Culture in the 21st Century: Text, Reading and Context

একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি : পাঠ, পঠন আৰু পটভূমি

organised by

Department of Assamese, Bodoland University, Kokrajhar

on

9th & 10th February, 2024

Prof. Pradip Kumar Patra
Hon'ble Vice-Chancellor(i/c)
Bodoland University
Kokrajhar

Dr. Sumi Kalita
Convenor
Seminar Organising Committee &
HoD, Dept. of Assamese
Bodoland University, Kokrajhar

Dr. Daisy Rani Deka
Coordinator
Seminar Organising Committee &
Asstt. Prof., Dept. of Assamese
Bodoland University, Kokrajhar

অসম সাহিত্য সভাৰ সৌজন্যত মঙলদৈ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগ আৰু দৰং জিলা সাহিত্য সভাৰ উদ্যোগত
আৰু মঙলদৈ মহাবিদ্যালয়ৰ আভ্যন্তৰীণ মান নিশ্চিতকৰণ কোষৰ সহযোগত

ৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনা চক্ৰ NATIONAL SEMINAR

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ লোকসংস্কৃতি আৰু লোকসংস্কৃতিবিদ ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা

তাৰিখ : ৬ আৰু ৭ ডিচেম্বৰ, ২০২৪ (6th and 7th December) 2024

মঙলদৈ মহাবিদ্যালয়, মঙলদৈ : Mangaldai College, Mangaldai
(Accredited with 'A' Grade by NAAC)

প্ৰমাণ পত্ৰ প্ৰদান কৰা হয় যে..... কংকন তালুকদাৰ (বয়ালেশ্বৰ বিশ্ববিদ্যালয়)..... দুদিনীয়া ৰাষ্ট্ৰীয়
আলোচনা চক্ৰত অংশগ্ৰহণ কৰে/গবেষণা পত্ৰ পাঠ কৰে। তেওঁ কাৰিকৰী অধিবেশনত 'প্ৰযুক্তিগত প্ৰক্ৰিয়া আৰু
বৰা' মৌলিকতা আৰু 'গতিমতি ভুক্তি' উপন্যাসত বিয়ত পাঠ কৰা গৱেষণা পত্ৰখন আলোচনা চক্ৰত গৃহীত হয়।
This certificate is awarded to for participation/
paper presentation in the seminar. The paper entitled

..... presented is accepted in the Technical Session of the National Seminar.

স্বাক্ষৰ

(ড° কমলা কান্ত বড়া)

অধ্যক্ষ
মঙলদৈ মহাবিদ্যালয়

স্বাক্ষৰ

(ড° উপেন্দ্ৰজিৎ শৰ্মা)

প্ৰধান সম্পাদক
অসম সাহিত্য সভা

স্বাক্ষৰ

(ডিম্বেশ্বৰ বৰুৱা)

সম্বয়ক

মুৰব্বী, অসমীয়া বিভাগ, মঙলদৈ মহাবিদ্যালয়